

HET MAGAZINE VAN DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

dimensie 3

Migranten

Wie zijn ze en
wat drijft hen?

6 MAANDEN
VOORZITTERSCHAP
VAN DE RAAD

Een balans

BIODIVERSITEIT

Van Nagoya tot Congo

DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

.be

Overzicht

FEBRUARI-MAART 2011

4/5/6 > DOSSIER Migratie

Een wereldwijd fenomeen,
lokale integratie

12/13 > Het verhaal van een banneling

18/19 > VOORZITTERSCHAP VAN DE RAAD VAN DE EU Zes intense maanden,

in de schaduw van Lissabon

- 7 Tanzania kampt met vluchtelingenprobleem. Heeft Europa mee de oplossing in handen? .....
- 8-9 De bruggenbouwers .....
- 10 Europa, de mythe aan flarden .....
- 11 EU-Afrikatop Meer begrip voor migratieproblematiek .....
- 14-15 Self-made ontwikkelingswerkers in land van oorsprong .....
- 16-17 European Development Days .....
- 20-21 Van Solidarnosc tot ontwikkelings-samenwerking .....
- 22 Migratieforum van Mexico .....

- 23 When fashion meets humanity .....
- 24 Kunst, de milde en universele stem van migranten .....
- 25 Cancún, de moeilijke weg van onderhandelingen naar actie .....
- 26 Nagoya: een historisch moment voor onze biodiversiteit .....
- 27 Congo Biodiversity Initiative Richting structurele steun voor Congolese wetenschappers .....
- 28-29 In het labyrint van de dagelijkse gezondheidszorg .....
- 30-31 Puntkomma .....
- 32 Shoot against poverty .....

“ Vanuit de lucht bekeken lijkt de aarde één immense, uitgestrekte vlakte die we samen delen. Maar telkens als ik ergens landde, dienden de problemen zich aan. Ik werd in elk land meteen geconfronteerd met de tastbare grenzen die de mens heeft getrokken en die symboliseren hoe moeilijk we met elkaar kunnen samenleven. ”

YANN ARTHUS-BERTRAND

Vernieuwing abonnement in het buitenland!

Dimensie 3 vernieuwt haar abonnementenbestand in het buitenland. De abonnees in het buitenland ontvangen enkel de elektronische versie van Dimensie 3. De papieren versie van Dimensie 3 zal op de ambassades kunnen worden meegenomen. Abonnees verblijvend in het buitenland, worden daarom verzocht hun abonnement te vernieuwen en elektronisch aan te vragen via de website (www.dimensie-3.be) of per mail (info.dgd@diplobel.fed.be).

Gratis abonnement
Op www.dimensie-3.be
of per mail aan
info.dgd@diplobel.fed.be

Ontheemden op de vlucht uit Sri Lanka's noordelijke districten Kilinochchi en Mullaitivu

© UNOPS/Dixie

Tweemaandelijks tijdschrift uitgegeven door de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGD)

Redactie:
DGD - DIRECTIE SENSIBILISERINGSPROGRAMMA'S
Karmelietenstraat, 15
B-1000 Brussel
Tel. +32 (0)2 501 48 81
Fax +32 (0)2 501 45 44
E-mail: info.dgd@diplobel.fed.be
www.diplomatie.be • www.dg-d.be

Redactiesecretariaat:
Elise Pirsoul, Jean-Michel Corhay,
Chris Simoens

Layout en productie:
www.mwp.be

De artikels geven niet noodzakelijk het officiële standpunt weer van DGD of van de Belgische regering. Overname van de artikels is toegestaan mits bronvermelding en een kopie voor de redactie.

Dimensie 3 verschijnt 5 maal per jaar om de 2 maanden, behalve in de zomer.

Abonnement:
Gratis in België en in het buitenland.
Gedrukt op 100% gerecycleerd papier.

DE BELGISCHE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING .be

We zijn allemaal migranten

De blik van Amadou gaat van een paar plukjes droog gras naar de horizon. Voor het tweede jaar op rij blijft de regen uit. Met de helft van zijn kudde kwijt, weet hij niet meer hoe zijn gezin te voeden. Zal hij de regenwolken dan maar achterna gaan? Weldra wordt hij een van de vele klimaatvluchtelingen. Francine is aan de Rwandese genocide ontsnapt. Zij durfde het aan om te getuigen tegen de moordenaars van haar familie. Sindsdien is ze het slachtoffer van geweld. Ook zij gaat op de vlucht. We mogen niet vergeten dat ook Belgen ooit hun land hebben verlaten: tussen 1871 en 1930 staken 137.000 landgenoten de Atlantische oceaan over: de bevolkingsdruk werd te groot, de oogsten waren mislukt, er was geen werk in de textielindustrie...

Migratie loopt als een rode draad door de geschiedenis van de mensheid. Het contact tussen volkeren was de voedingsbodem voor ontdekkingen en vooruitgang (Hoever zou de informatica staan zonder de algebra van de Arabische wereld?). Toch doen over migratie veel mythes de ronde. Zo is er het diep gewortelde idee dat migratie van deze tijd is en vooral in één richting gaat, van Zuid naar Noord. Soms wordt het ook enkel en alleen negatief bekeken. Wereldwijd is één op dertig mensen migrant. Alleen gaat slechts minder dan de helft van het migratieverkeer van Zuid naar Noord.

Waarnaar is een migrant op zoek? Naar wat hij thuis ontbeert: een waardig leven voor zijn gezin, werk (economische migratie), bescherming (vluchteling) of herenigd worden met zijn familie... In Europa en de Verenigde Staten leeft slechts 14% van de wereldbevolking, maar beide continenten zijn goed voor 3/4e van het mondiale inkomen. De grenzen strenger bewaken of zeepatrouilles uitsturen zijn dan ook geen oplossingen: migratie (legale of illegale) valt niet tegen te houden. De stap die Amadou en Francine zetten, bewijst dat migratie in de eerste plaats een kwestie van ontwikkeling is: duurzaam welzijn is een universeel verlangen en zou voor iedereen moeten weggelegd zijn.

Er zit ook een positieve kant aan het vertrek van migranten: de bedragen die migranten aan hun familie in het thuisland overmaken, zouden hoger zijn dan het bedrag aan ontwikkelingshulp, bij hun terugkeer hebben ze nuttige kennis in hun bagage ("brain gain"), leden van de diaspora zetten in hun land van herkomst mooie ontwikkelingsinitiatieven op (blz. 8 en 14). Om de balans op te maken organiseerden de VN in Mexico een intergouvernementeel forum over migratie (blz. 22). Daarom ook stond de mobiliteit van werknemers hoog op de agenda van de top tussen de Afrikaanse Unie en de Europese Unie (blz. 11).

Ten slotte, omdat ontwikkeling ons allen aanbelangt, heeft Dimensie 3 zich in een nieuw kleedje gestoken. Via een frisse layout en extra troeven proberen we een groter publiek te bereiken, met vragen, antwoorden en gedachtewisselingen over de Noord-Zuidproblematiek en solidariteit. Voortaan heeft Dimensie 3 ook een eigen website (www.dimension-3.be). De lezers, en met name onze landgenoten in het buitenland, vinden er online informatie in diverse resoluties, op maat van iedereen.

DE REDACTIE

editoriaal

Migratie

Een wereldwijd fenomeen, lokale integratie

Vandaag is 2,9% van de wereldbevolking migrant, dertig jaar geleden was dat nog 2,2%. Het gaat om 190 miljoen mensen. Migratie is een fenomeen dat niet is weg te denken uit de samenleving. Ze maakt deel uit van de geschiedenis van de mensheid, ze zal ook deel uitmaken van onze toekomst. We kunnen de impact van migratie op ontwikkeling niet meer negeren.

Migratie is van alle tijden en kan nuttig zijn. Gezien het demografische verloop en de veroudering van onze samenleving, zien experts nood aan arbeidskrachten en hooggeschoolden, vooral in sleuteldomeinen zoals de informatie- en communicatietechnologieën, de gezondheidszorg, de horeca of de landbouw. Als migratiestromen goed beheerd zijn, kan migratie een *triple win-situatie* opleveren: voor de migrant, voor het gastland en voor het land van herkomst.

De volgende vragen kunnen helpen een beter inzicht te verwerven in het fenomeen migratie: Welke categorieën migranten en migratie vallen er te onderscheiden? Hoe reageert de Europese Unie op het fenomeen migratie? Wat is de link tussen migratie en ontwikkeling? En, ten slotte, welke rol in het migratiedebat is weggelegd voor de civiele samenleving of de diaspora?

Migratie : wie, hoe, waarom?

In de eerste plaats zijn er de **economische migranten**, die uit hun land

Aankomst van families vluchtelingen in het Kibatikamp, DR Congo.

© Béatrice Peit

wegtrekken in de hoop dat ze elders betere economische kansen krijgen. Sommigen zijn laaggeschoold, anderen hooggeschoold. Sommigen verrichten in het gastland tijdelijke of seizoensarbeid en keren nadien naar hun land terug, anderen blijven voor onbepaalde tijd in het gastland. Een andere categorie zijn de **onregelmatige migranten**, soms ook illegale migranten of mensen zonder papieren genoemd. Zij hebben geen geldige verblijfsvergunning. Sommigen komen het gastland op legale wijze binnen voor een kort verblijf (in het kader van een reis, een medische ingreep) en verblijven er nadien *'illegaal'*.

Er wordt ook vaak gesproken over *'asielzoekers'* en *'vluchtelingen'*. Deze mensen zoeken een onderkomen in een ander land omdat ze in hun land van herkomst met vervolging worden bedreigd op basis van hun ras of hun nationaliteit, omdat ze tot een bepaalde sociale groep behoren of vanwege hun politieke overtuiging. Wanneer deze personen asiel aanvragen,

spreekt men over *'asielzoekers'*. Zodra hun asielaanvraag wordt goedgekeurd, krijgen ze **de status van vluchteling**. Meestal doet het begrip migratie ons meteen denken aan noord-zuidmigratie, aan migratie van een ontwikkelingsland naar een industrieland. Toch is het zo dat 50% van de migratiestromen plaatshebben tussen de ontwikkelingslanden, tussen de grenslanden in het zuiden, tussen Congo en Kameroen, dan wel tussen Peru en Colombia of Pakistan en India. We hebben het dan over **zuid-zuidmigratie**.

Hoe staat de Europese Unie tegenover migratie?

In het verleden werd de Europese Unie vaak gekapitteld als *'Fort Europa'*, omdat ze haar buitengrenzen beveiligde tegen illegale migratie. Om dit negatieve imago bij te stellen en haar beleid te herijken, gaf de EU in 2005 gestalte aan *de Globale Aanpak voor Migratie*. Daarin stelt de EU dat ze haar actie op drie gebieden zal toespitsen:

- Legale migratie en mobiliteit faciliteren.

- Gezamenlijk de strijd aanbinden tegen illegale migratie, mensenhandel en mensensmokkel.
- Meer aandacht besteden aan de link tussen de migratie en de ontwikkeling van de landen van herkomst, doorreis en bestemming.

Via partnerschappen met derde (niet-EU) landen probeert Europa werk te maken van deze specifieke aandachtspunten.

Migratie en ontwikkeling

Sinds de Europese Unie deze nieuwe aanpak hanteert, is *'Migratie en Ontwikkeling'* een zeer courant begrip geworden. De vraag die men binnen dit concept stelt, is: op welke manier kunnen de voordelen van deze migratiestromen worden benut en aangewend ten gunste van de ontwikkeling van de landen van herkomst en van bestemming, en tegelijkertijd oog hebben voor de negatieve impact die deze migratiestromen kunnen hebben, zoals de *brain drain*? Het verschil in betekenis tussen *'brain gain'* (de toegevoegde, gewonnen kennis) en *'brain drain'* (de verloren kennis) toont aan dat migratiestromen voor sommigen een meerwaarde betekenen en voor anderen dan weer nadelig zijn. Het is dan ook van groot belang de diaspora op actieve wijze bij het beleid te betrekken, zodat de *brain drain* voor het land van herkomst opnieuw een *brain gain* wordt.

De diaspora vervult een sleutelrol

In de eerste plaats via de *'remittances'*: we weten inmiddels dat de geldbedragen die naar het land van herkomst worden gestuurd, sommige ontwikkelingslanden meer inkomsten opleveren dan de officiële ontwikkelingshulp aan deze landen. In 2009 werden de remittances in totaal op 316 miljard euro geschat. Toch is het niet de bedoeling dat deze fondsen (nu of in de toekomst) de plaats innemen van de ontwikkelingsprogramma's. Ze zijn wel van cruciaal belang voor de ontwikkeling van het land van herkomst omdat ze een grote bijdrage leveren op het gebied van de toegang tot onderwijs en gezondheidszorg voor de familie van de migranten. Op nationaal en Europees niveau worden structuren in het leven geroepen om deze fondsen veiliger, sneller en goedkoper te kunnen overmaken. Enkele jaren geleden werden ook begeleidende programma's ingevoerd, die renteloze kredieten verstrekken aan migranten die in hun land van herkomst wensen te investeren. ● ● ●

MIDA

MIDA brengt kennis van migranten terug naar land van oorsprong

MIDA – *Migration for Development in Africa* – ondersteunt hoogopgeleide Afrikaanse migranten om hun expertise en middelen te investeren in hun land van oorsprong. De migranten kunnen ter plaatse les geven of een elektronische cursus op touw zetten (*e-learning*). Op die manier probeert MIDA de negatieve gevolgen van *brain drain* te milderen. Jaarlijks verlaten immers duizenden Afrikaanse hoogopgeleiden – artsen, ingenieurs, verplegers, boekhouders, leraren... - hun continent.

MIDA is een initiatief van de *Internationale Organisatie voor Migratie*. België is een belangrijke partner via het programma *'MIDA Grote Meren'* dat zich toespitst op DR Congo, Rwanda en Burundi.

CS

© Béatrice Petit

EEN OBSERVATORIUM VOOR ZUID-ZUID-MIGRATIE

Hoewel migratie naar Europa een *hot topic* is, mogen we niet vergeten dat 50% van alle migratie in het Zuiden plaatsvindt. Zowat 80% van alle migranten in Afrika blijven op het continent. Toch is onze kennis hierover zeer beperkt. Daarom werd in oktober 2010 het ACP-Observatorium voor Migratie opgericht, voornamelijk met Europees geld. Het Observatorium is een netwerk van onderzoekers en onderzoeksinstellingen dat inzicht wil verwerven in de Zuid-Zuidmigratie, migratie tussen ontwikkelingslanden. Focus ligt op de ACP-landen (Afrika, Caribische Eilanden, Stille Oceaan). Het onderzoek moet toelaten een beleid uit te stippelen dat de bijdrage van migratie tot ontwikkeling beter kan verzilveren.

●●● Remittances kunnen ook een 'sociale' rol vervullen: de kennis en vaardigheden die de migranten in het land van bestemming opdoen zijn een meerwaarde die in het land van herkomst kan worden benut. Er wordt dan ook al het nodige gedaan om leden van de diaspora of migrantenverenigingen ertoe aan te zetten naar hun land van herkomst terug te keren, zodat zij op hun beurt hun know how als ontwikkelingsactoren in hun land van herkomst kunnen doorgeven.

Toch moet ervoor worden gewaakt dat er geen al te lineaire verhouding ontstaat tussen migratie en ontwikkeling. Investeren in de ontwikkeling van een land kan een impact hebben op de migratiestromen: in sommige gevallen zullen de migratiestromen hierdoor afnemen. Mensen hebben toegang tot een aantal infrastructuurvoorzieningen, er wordt voorzien in hun basisbehoeften en ze hebben niet langer de behoefte nieuwe mogelijkheden elders te gaan zoeken. Maar het kan ook migratiestromen doen toenemen. Omdat mensen toegang hebben tot beter onderwijs, zijn ze beter toegerust om buiten de landsgrenzen op zoek te gaan naar nieuwe mogelijkheden.

Rol van de civiele samenleving

De civiele samenleving en de migrantenorganisaties bekleden een belangrijke plaats in het migratiedebat. Ze illustreren op perfecte wijze de nauwe band en de dagelijkse contacten tussen de continenten. Een groot deel van de migranten heeft immers belangstelling voor de

ontwikkeling van het land van herkomst en is daar actief bij betrokken.

Tot voor kort werd de dialoog met de diaspora vooral op nationaal niveau gevoerd. Nu zien we dat ook de Europese Unie toenadering begint te zoeken met de diasporaverenigingen, omdat ze de band tussen de diaspora en de landen van herkomst wil versterken. Een positieve evolutie zou erin bestaan dat deze verenigingen samenkomen in een netwerk zodat men zich voor ontwikkelingsprojecten tot één georganiseerde gesprekspartner kan wenden. Onlangs keurde de Europese Unie de oprichting van een secretariaat

Het geld dat naar het land van herkomst wordt gestuurd, levert sommige ontwikkelingslanden meer inkomsten op dan de officiële ontwikkelingshulp.

”

voor de diaspora goed. Dit is een grote stap: de diaspora zullen niet alleen betrokken worden bij de beleidsmaatregelen van de overheden - die zodoende kunnen rekenen op hun input en voorlichting -, maar ook omdat ze nu inspraak zullen hebben in het EU-beleid.

In het internationaal discours wordt migratie sinds enkele jaren erkend als

een transversaal ontwikkelingsthema. Geleidelijk aan kreeg migratie een plaats toebedeeld in het ontwikkelingsbeleid en de armoedebestrijdingsstrategieën, net zoals er ontwikkelingsaspecten terug te vinden zijn in het overheidsbeleid inzake migratie. Het is nu zaak niet enkel inzicht te verwerven in de impact van migratie op ontwikkeling, maar ook in de impact van ontwikkeling op migratie.

CAROLE DEMOL

ONLINE

www.iom.int/mida
mida.belgium.iom.int

© Béatrice Petit

Thema's zijn onder meer de impact van klimaatverandering, conflicten en natuurrampen op migratie. Ook de explosieve aangroei van steden zal onderzocht worden. In Afrika woont al 40% van de bevolking in steden. Wat zijn de oorzaken en hoe kan men de aangroei temperen? Daarnaast wil het Observatorium de economische impact van remittances beter begrijpen. Jaarlijks wordt ruim 300 miljard euro naar ontwikkelingslanden gestuurd. Dit komt overeen met de totale ontwikkelingshulp voor ACP-landen. Ook de bijdrage van arbeidsmigratie tot ontwikkeling wordt onder de loep gelegd. Het aanzuigende effect van Europa wordt hierbij niet uit het oog verloren. Tegen 2050 zou Europa 48 miljoen arbeidskrachten verliezen, terwijl Afrika dan 2 miljard mensen telt.

CS

Tanzania

KAMPT MET VLUCHTELINGENPROBLEEM

Heeft Europa mee de oplossing in handen?

Niet alleen België en de Europese Unie, ook ontwikkelingslanden worstelen met hun vluchtelingenbeleid. De situatie is er vaak ronduit schrijnend. Zo werd Tanzania tijdens de jaren 90 overspoeld door ruim één miljoen vluchtelingen uit DR Congo, Rwanda en Burundi. Volgens Wim L'Ecluse, die de situatie bestudeerde, dringt een betere verdeling van de lasten tussen Noord en Zuid zich op.

Open deur

Tanzania gold onder Nyerere - Vader van de Natie en president van 1961 tot 1985 - als een enorm gastvrij land. Nyerere droeg broederschap hoog in het vaandel. Hij was een sterk voorstander van een bevrijd Afrika, en verwelkomde dan ook graag vrijheidsstrijders uit naburige landen. Na de Hutu-opstand in Burundi in 1972, stroomden 300.000 Burundezers het land binnen. Ze kregen gul land toegewezen, al had de gastvrijheid ook een meer utilitaire achtergrond. West-Tanzania, grenzend aan Burundi, had immers onontgonnen land zat. Vluchtelingen waren goedkope werkkrachten die konden bijdragen tot de uitbouw van de regio.

Kampen en terugkeerbeleid

Maar Nyerere's socialistische experiment mislukte. In 1985 aanvaardde zijn opvolger de hulp van het *Internationaal Monetair Fonds* (IMF) en haar voorwaarden: nadruk op privé-initiatief, terugschroeven van subsidies... Meteen werden vluchtelingen niet meer zo positief bekeken. Hun opvang mocht niet veel meer kosten. Bijgevolg konden de ruim één miljoen mensen die tijdens de jaren 90 de conflicten in Rwanda, Burundi en Oost-Congo ontvluchtten, uitsluitend terecht in vluchtelingenkampen. Voor hulp werden ze volledig afhankelijk

van het *Hoog Commissariaat voor Vluchtelingen van de VN* (UNHCR) en het *Wereldvoedselprogramma* (WFP). Een beleid van al dan niet gedwongen terugkeer kwam in zwang. Toch volgde in 2010 nog een genereuze daad: 162.000 Burundezers die al 40 jaar in het land verbleven, verkregen de Tanzaniaanse nationaliteit.

Oorzaken

Wat zijn de oorzaken van Tanzania's verharde beleid tegenover vluchtelingen? Het officiële discours heeft het vooral over de veiligheid. De massale aanwezigheid van de burens betekende de import van hun conflicten. Ook de kampen zelf waren soms een broeihaard voor criminaliteit. Daarnaast speelde de democratisering een belangrijke rol. Gulle opvang van vluchtelingen is geen populair item, ook niet in Tanzania. Een politicus die wilde verkozen worden, liet zich dan ook gemakkelijk verleiden tot harde taal. Zo werd beweerd dat de vluchtelingen de economie schaden. Bij de aanvang van een (massale) instroom is dit zeker het geval, maar na enige tijd ontstaat een evenwicht. De nieuwelingen betekenen immers een extra markt én goedkope arbeidskrachten. De juiste impact van migratie op de economie is nog onvoldoende begrepen. Maar ook externe oorzaken waren niet te

onderschatten. We meldden al de invloed van het IMF. Daarnaast was er het verlies aan financiële steun uit het Westen. Met het verdwijnen van het communistische Oostblok was het voor Westerse landen niet langer nuttig om Afrikaanse landen aan hun kant te houden. Recent nog zagen UNHCR en WFP hun fondsen sterk teruglopen. Maar Tanzania vindt dat het niet alleen moet opdraaien voor conflicten in zijn buurlanden. Ook de internationale gemeenschap heeft haar verantwoordelijkheid. Weliswaar toonden verschillende Westerse landen (Verenigde Staten, Portugal, Zweden...) zich al bereid om vluchtelingen uit Tanzania een nieuwe thuis te bieden ('*resettlement*'), maar de *burden sharing* (verdeling van de lasten) blijft onvoldoende.

Wederzijds voordeel

Recent gaan steeds meer stemmen op voor een nieuwe Noord-Zuidsamenwerking, gesteund op wederzijds voordeel. Ontwikkelingslanden ontvangen ontwikkelingssteun, in ruil voor een betere bescherming van de vluchtelingen op hun grondgebied, en meer duurzame oplossingen (terugkeer, lokale integratie of *resettlement* in een ander land). Meteen wordt de migratiestroom naar het Westen getemperd. De Europese Unie kijkt voor zijn migratiebeleid dus best verder dan zijn eigen grenzen. In 2010 zette ze al de eerste stappen, met onder meer het *European Asylum Support Office* en het *Joint EU Resettlement Programme*. Ook het Observatorium voor Zuid-Zuidmigratie past in dit kader (p.6).

CHRIS SIMOENS

Bron: "*Refugee Politics in Tanzania: Receding Receptivity and New Approaches to Asylum*", Wim L'Ecluse - Masterproef, UGent.

Bruggen- bouwers

Een loopbrug over een rivier, op zich stelt dat niet veel voor. Sinds deze brug in 2004 werd gebouwd, veranderde ze nochtans het leven van honderden boeren uit de omliggende bergen. Uvira is een stad in het oosten van Congo die aan de oever van het Tanganyikameer is gelegen. Voor de bouw van de loopbrug verdronken in de rivier Kalimabengé elk jaar enkele zwaarbeladen vrouwen die met hun akkergewassen naar de markt in de stad trokken. Dankzij de hulp van een lokale vereniging, die het project 6 jaar geleden met geringe financiële steun tot stand bracht, heeft het levensgevaarlijke wassende water geen slachtoffers meer gemaakt. Aan de ingang van het bruggetje vermeldt een steeninscriptie de naam van de weldoeners: *Mutamaini Kuishi Congo*, Swahili voor *Espérance Revivre au Congo*. Deze vereniging van vrijwilligers heeft niets gemeen met de grote internationale ngo's van wie je de naam overal in de omgeving aantreft. Toch heeft ze sinds 1999 een indrukwekkend aantal projecten tot stand weten te brengen, van de bouw van een moederhuis tot een bakstenen- en dakpannenfabriek die experimenteert met milieuvriendelijke fabricageprocedures. Daarnaast zette de vereniging een psychologisch gezondheidscentrum op in het stadje Sangé, waar de bevolking een trauma opliep door de dodelijke ontplofing van een verongelukte tankwagen in juli 2010. "Wij gaan bij voorrang op het terrein", zegt dokter Nicolas, een van de actieve leden van de vereniging. "We proberen met zeer weinig financiële middelen iets aan het dagelijkse leven van de mensen te veranderen."

Solidaire migranten

Mutamaini Kuishi Congo haalt een deel van haar kracht en van haar middelen op 8.000 km daar vandaan, in België, meer bepaald in Cérroux-Mousty, Waals-Brabant. Een zustervereniging die werd opgericht door de familie van Budagwa

Assumani, organiseert er etentjes om fondsen in te zamelen of gaat nuttige partnerschappen aan, zoals met de gemeente Ottignies Louvain-la-Neuve. Voor deze politieke vluchteling, die al 30 jaar in België leeft, begon het allemaal met een drama dat zich voordeed daags voor nieuwjaar 1999. Familieleden die in het land zijn achtergebleven, vertelden hem over de moordpartij op honderden mensen in Makobola, een dorp in het oosten van Congo, niet ver van de plaats waar hij is opgegroeid. "Droefheid en verslagenheid moesten al snel plaats ruimen voor de zin iets te ondernemen", vertelt zijn vrouw Caroline. De familie Assumani startte sa-

„
Ingewijden spreken over OISM's, Organisaties van Internationale Solidariteit die door Migratie zijn ontstaan.

men met een zus die ter plaatse woont en andere vrijwilligers een eerste hulpproject. Nadien besloten ze twee verenigingen in het leven te roepen, één in België en één in Congo. Zo konden ze bijdragen tot de wederopbouw van deze prachtige, maar arme regio, die van 1994 tot 2003 werd geteisterd door de oorlog. *Espérance Revivre au Congo* is niet de enige organisatie 'van migranten' die projecten van solidariteit met het land van herkomst opzet. Naar verluidt zijn er in België ongeveer 300 migrantenverenigingen, ook van andere diaspora (Chilenen, Senegalezen, Turken...). Dit is een

Van Uvira tot Céroux-Mousty, van Kinshasa tot Brussel, van Matadi tot Namen: Congolese migranten weven solidariteitsnetwerken om hun land van herkomst te steunen. Via verenigingen steunen ze microprojecten op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg of sociale economie. Deze dynamiek - ook terug te vinden bij andere diaspora - doet een pertinente vraag rijzen: welke plaats is weggelegd voor de migranten in het ontwikkelingsbeleid? Een reportage uit Oost-Congo.

ruwe schatting, want er is nog niet veel bekend over hun structuren. Ingewijden spreken over OISM's, Organisaties van Internationale Solidariteit die uit Migratie zijn ontstaan. Deze organisaties werken meestal met vrijwilligers op kleinschalig niveau en verlenen hulp op de meest uiteenlopende gebieden: gezondheidszorg, steun voor onderwijs, sociaal-economische integratie, culturele ontwikkeling. "Ze bestaan doorgaans uit een klein aantal mensen die uit dezelfde regio, of zelfs hetzelfde dorp, afkomstig zijn. Ze zijn dus vooral op lokaal niveau actief", zegt Altay Manco, directeur van het *Institut de Recherche, de Formation et d'Action sur les Migrations* (IRFAM), dat het fenomeen van nabij bestudeert. Het gaat vaak om weinig gestructureerde organisaties, de meeste hebben geen materiaal, zelfs

geen lokalen. De vergaderingen worden thuis bij een van de leden van de organisatie gehouden, bij een kop koffie.

Ook in het Noorden

Vaak is het een rampzalige sociaal-economische situatie, als gevolg van oorlogen, natuurrampen of aanhoudende armoede, die de migranten ertoe aansporen actie te ondernemen. Op die manier doen ze meer dan alleen maar geld overmaken om de in het land achtergebleven familie verder te helpen. Maar, zegt Jean-Pierre Lahaye, coördinator van de Cel Ondersteuning voor de Waalse Internationale Solidariteit (CASIW), "er bestaan ook structuren die zich in de eerste plaats bezig houden met problemen in het gastland, met name op het niveau van de integratie van de gemeenschap." De vereniging Solimanbe, "Solidarité des mamans Manianga de Belgique", is daar een goed voorbeeld van. Deze Congolese vrouwen die zich op de rand van de clandestiniteit bevonden (zwartwerk, geen papieren), konden zich uit hun benarde situatie bevrijden dankzij de hulp en de solidariteit van de vereniging. Na twee, drie jaar hadden al de dames werk gevonden. Maar, dan maakte Solimanbe een identiteitscrisis door: "De vraag was of het, nu we een ziekenfonds en een RSZ-nummer hadden, wel enige zin had om met ons werk verder te gaan? We besloten Congo te gaan helpen", zegt Joséphine Badeba Biku, een van de spilfiguren van de groep. Vandaag helpen de Congolese 'mamans' een centrum voor beroepsopleiding voor personen met een handicap in Kinshasa.

Op zoek naar erkenning

Dergelijke initiatieven rijzen sinds een tiental jaren als paddenstoelen uit de grond, en uiteraard trekken ze de aandacht van beleidsmakers. Bij de VN, de OESO, de Europese Commissie of de Raad van Europa wordt alsmaar meer aandacht besteed aan de positieve rol die migranten bij de ontwikkeling van hun land van herkomst

DE REPORTAGE IN DR CONGO KWAM TOT STAND MET DE STEUN VAN DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING, DIE ELK JAAR HAAR STEUN VERLEENT AAN JOURNALISTEN DIE VERSLAG WENSEN UIT TE BRENGEN OVER MIGRATIEVRAAGSTUKKEN IN BELGIË EN IN EUROPA.

www.kbs-frb.be

kunnen vervullen. Ook in België is de belangstelling groot. Vlaanderen beschouwt de migrantenverenigingen als onderdeel van de vierde ontwikkelingspijler, naast de klassieke ontwikkelingskanalen zoals de bilaterale, multilaterale en niet-gouvernementele samenwerking. Het Waalse Gewest steunde via zijn Cel Ondersteuning voor de Waalse Internationale Solidariteit reeds tal van projecten die werden aangedragen door de OISM's, en de minister van Ontwikkelingssamenwerking maakte specifieke budgetten vrij. Ook de ngo's en de civiele samenleving ondernamen de jongste jaren pogingen tot toenadering en samenwerking. Een recent voorbeeld is het project van de *Mutualité Socialiste*, die met een vereniging uit de Congolese diaspora uit het Naamse een bondgenootschap is aangegaan om werk te maken van een ziekenfonds in Matadi, in Bas-Congo. De migranten, van hun kant, streven ook naar erkenning en steun van overheidswege. Zes jaar geleden werd gestalte gegeven aan de *Coordination Générale des Migrants pour le Développement* (CGMD), bestaande uit 130 OISM's, om een eisenpakket voor te leggen. Op het terrein verlopen de zaken evenwel niet altijd even vlot. De kwestie van de rol van migranten in ontwikkelingsbeleid blijft een complex en interessant onderwerp. Ze zal gedurende de komende jaren het ontwikkelingsvraagstuk blijven beroeren.

AMÉLIE MOUTON

ONLINE

www.esperco.be
www.solidarco.be
www.cgmd.be

Europa, de mythe aan flarden

Tal van ouders die hun kinderen aanmoedigden uit Burundi weg te trekken en naar Europa te gaan, met de hoop op een beter leven voor de hele familie, zijn zeer ontgoocheld. Hun kinderen laten niets van zich horen en sturen ook geen financiële hulp. Immers, mensen die uit hun land wegtrekken, hebben vaak geen papieren en leven in armoede.

Mijn zoon is vertrokken in 1998, toen de oorlog in hevig woedde. Hij had ons een brief geschreven om te zeggen dat hij naar Europa trok. Sindsdien is er van hem geen enkel spoor meer, geen enkele vorm van contact. We hebben hem uit ons geheugen gewist”, vertelt een oude Burundese moeder. Verdrietig voegt ze daar nog aan toe: “Als hij nog in leven was, zou hij ten minste een brief schrijven. In plaats van weg te trekken, zouden jongeren beter hier een ernstige job zien te vinden, zodat ze de mid-delen verwerven om met de juiste papieren een bezoek te brengen aan Europa.”

“Mijn zoon leidt een armoedig bestaan in Europa. Ik zie het als een noodlottige vloek! Misschien zal ik hem voor mijn dood niet meer weerzien, zal ik het moeten stellen zonder zijn morele en financiële hulp”, klaagt een andere ouder. Zijn kind, dat acht

jaar geleden naar Europa trok, heeft nooit nog het minste teken van leven gegeven. Zeer ontgoocheld denkt deze vader terug aan dat moment: “Toen hij afscheid nam, heb ik hem mijn zegen gegeven. Ik vroeg hem aan zijn ouders te denken, bijvoorbeeld door ons een reisticket voor een bezoek aan Europa te sturen. Ik moedigde hem aan hier weg te trekken. Sindsdien heb ik nog geen enkele euro of dollar gezien.”

De hoop, en later, de schaamte van de familie

Vandaag de dag zijn deze emigranten meestal mensen zonder papieren. Een tijd lang kunnen ze rekenen op de hulp van landgenoten, die, soms zonder medeweten van hun naaste familie, tijdens de oorlog

van 1993 uit Burundi zijn weggetrokken en de vluchtelingenstatus hebben verkregen, wat haast onmogelijk is voor wie na 2002 is vertrokken. Wie het moeilijk heeft om in Europa te overleven, laat niets van zich horen of vertelt niet de waarheid. “Toen ik samen met mijn vrienden in Zweden was, mocht niemand met een woord reppen over de situatie waarin we ons in werkelijkheid bevonden. We waren bang dat iemand te weten zou komen hoe slecht het met ons gesteld was, terwijl we wisten dat onze familie op ons rekende. We mochten hen

onderhouden. We durven hem dat niet te zeggen opdat hij niet helemaal de moed zou verliezen”, zegt de vader die eindigt met de volgende woorden: “maar we zijn wel ontgoocheld”.

“Je mag Europa niet idealiseren”

Voor jongeren die nog in Europa zijn, heeft de afwezigheid van de ouders soms rampzalige gevolgen. “Het ontbreekt hen aan begeleiding. Sommigen worden delinquenten. Meisjes prostitueren zich voor materieel

welzijn”, zegt een Burundese man, die als hoogleraar in Europa werkt. Ouders die zich van deze gevaren bewust zijn, reageren. Léonard Sagateye stuurde zijn 20-jarige dochter om medische redenen naar de Verenigde Staten. Hij vroeg aan een vriend die zich om het meisje zou bekommeren, haar te helpen naar haar geboorteland terug te keren. “Ik was bang dat

mijn dochter zou terecht komen in dezelfde valkuilen als de anderen die geen werk hebben. Bij haar terugkeer, dreven de burens de spot met mij. Sommigen beseffen wat het leven in het buitenland inhoudt, anderen hebben zo hun twijfels”, zegt Léonard.

Een die nooit meer iets vernomen heeft na het vertrek van zijn kind richting Europa, heeft een boodschap voor ouders die er nog steeds van overtuigd zijn dat een leven in Europa borg staat voor rijkdom: “Als je er geen specifieke taak te vervullen hebt, moet je Europa niet idealiseren. Werken, je moeilijkheden overwinnen en zelfs een zekere welvaart kennen, kan overall!”

AUDACE NIMBONA
Insufud-Syfia Grands Lacs

1998, de burgeroorlog woedt hevig in Burundi.

niet de moed ontnemen”, vertelt iemand zonder papieren. Deze pas afgestudeerde ingenieur had alle troeven in handen om het te maken in Burundi, waar hij werk had gevonden bij een ministerie. Hij vertelt verder: “Ik heb twee jaar zonder papieren in Europa doorgebracht. Ik moest bedelen om te kunnen eten. Als ik in mijn land gebleven was, had ik een en ander kunnen verwezenlijken. Ik heb spijt dat ik mijn tijd heb verspild met het najagen van een droom.”

De man in wie de familie al haar hoop had gesteld, is nu, sinds zijn terugkeer naar Burundi in 2008, de schande van de familie. “Wij hebben niet de middelen om hem te helpen een gezin te stichten. Gezien de stijgende kosten van levensonderhoud, wordt het zelfs alsmoer moeilijker hem te

EU-AFRIKATOP

Meer begrip voor migratieproblematiek

Elke drie jaar ontmoeten staatshoofden van Europa en Afrika elkaar om het belang van de relaties tussen beide continenten in de verf te zetten. Na een Top in Cairo en één in Lissabon was het eind november de beurt aan Libië om gastheer te spelen. Het gastland had alles uit de kast gehaald om deze 3e EU-Afrikatop in goede banen te leiden.

Het officiële thema van de Top was 'Investeren, economische groei en jobcreatie', maar ook migratie kwam uitgebreid aan bod. Zo engageerden de staatshoofden zich om

de dialoog over migratie tussen de twee continenten te versterken, en namen ze een reeks concrete initiatieven om migratiestromen beter te beheeren. Die dialoog zal steunen op 3 pijlers: (1) de strijd tegen irreguliere migratie en mensenhandel, (2) het versterken van mobiliteit via legale migratie en (3) het versterken van de link tussen migratie en ontwikkeling. Beide continenten zijn het er namelijk over eens dat migratie een belangrijke rol speelt binnen ontwikkeling: denk maar aan de transfer van geld of

De EU en Afrika hebben hoge ambities om samen te werken rond migratie.

” expertise van de diasporagemeenschappen naar hun land van oorsprong. Bovendien wenst de EU via haar ontwikkelingssamenwerking emigratie bij de wortels aan te pakken, bijvoorbeeld door te investeren in betere opleidingen

en jobs in ontwikkelingslanden. Twee concrete initiatieven die op de Top het licht zagen, zijn het 'Afrikaans Instituut voor Remittances' (financiële transfers) en het 'Afrikaanse Garantiefonds'. Het Instituut zal het makkelijker en goedkoper maken voor de diasporagemeenschappen om geld over te maken aan familie of bedrijven in hun land van oorsprong. Het Garantiefonds zal de toegang tot krediet voor KMO's vergemakkelijken door voor hen borg te staan bij banken.

Dat de Top in Libië plaatsvond heeft trouwens een symbolische waarde. Libië is sinds jaar en dag een belangrijk transitland voor migratiestromen naar Europa en heeft in het verleden regelmatig steun gevraagd aan de EU om irreguliere migratiestromen in het Middellandse Zeegebied aan te pakken. In dit kader heeft de Europese Commissie in oktober 2010 beslist om alvast 50 miljoen euro vrij te maken om de samenwerking met Libië op vlak van migratie te versterken, bijvoorbeeld voor het verbeteren van de bescherming van vluchtelingen en van de humanitaire bijstand aan migranten, twee domeinen waar Libië slecht scoort.

De EU en Afrika hebben hoge ambities om samen te werken rond migratie en de uitvoering van deze ambities is nu werk voor de komende 3 jaar. 2011 heeft alvast een gevulde agenda met workshops over mensenhandel, vrouwen en migratie en de overdracht van sociale rechten zoals pensioen. In 2013 ontmoeten staatshoofden elkaar weer, deze keer in Brussel, om een stand van zaken op te maken van de geboekte vooruitgang.

Noteer het alvast in je agenda!

CAROLE DEMOL EN EWOUT STOEFS

Het verhaal van een banneling

Elke migrant die in België je pad kruist, draagt een verhaal met zich mee. En er zijn zo veel verhalen als er contexten zijn. Het verhaal van een politiek vluchteling heeft ook vaak een droeve kant. Iemand die geen andere keuze had dan zijn land te ontvluchten. Zo is er Francine. Zij ontsnapte aan de genocide in Rwanda en leeft sinds 5 jaar in België.

Francine (schuilnaam) vroeg mij langs te komen op de campus van Louvain-la-Neuve, waar ze woont. Een koude namiddag in januari, in de schaduw van de universiteit. Francine is het Belgische klimaat nog niet gewoon en komt in de winter nauwelijks buiten. Deze bescheiden en moedige Rwandese vrouw stemde in met een gesprek omdat ze weet dat getuigen ook overleven betekent.

Rwanda, April 1994

Haar verhaal is het verhaal van Rwanda, het *Land van Duizend Heuvels*, ten oosten van Congo. Francine had een fijne job in de hoofdstad Kigali. Ze werkte er voor internationale organisaties. Op 6 April 1994 breekt de hel los: een vreselijke genocide eist op drie maanden tijd nagenoeg 1 miljoen mensenlevens. *“Mijn man werd voor de ogen van mijn zoon en mijn familie gedood. Ikzelf raakte ernstig gewond en was 2 weken lang buiten bewustzijn. Mijn ouders, vier van mijn broers en zussen, mijn ooms en tantes werden vermoord. Als oudste overlevende nam ik de zorg op van mijn vele neefjes. De situatie was hopeloos maar als ik opgaf, maakte ik het alleen maar erger voor de anderen. Dit was mijn redding. Mijn beulen liepen nog ergens rond, maar ik wou in geen geval uit hun handen eten. Ik moest sterk zijn en tonen aan wie ons wou kapot maken dat we er nog waren. Ik wou terugslaan en stuurde mijn kinderen naar de beste scholen. Toen er nog lijken in de straten lagen, werkte ik al mee in een vereniging voor vrouwelijke ondernemers.”*

De nasleep van de oorlog

In 1995 nodigt *Amnesty International* Francine uit naar Zwitserland om er te getuigen over de genocide voor de campagne *‘Femmes engagées, femmes en danger’*. *«Toen besefte ik hoeveel troost men vinden kan in praten en begrepen worden. Het was als een therapie voor mij»*, aldus Francine. In 1996 krijgt ze van de Zwitserse ontwikkelingssamenwerking een beurs voor een specialisatie “ontwikkeling”. Na haar terugkeer in Rwanda zijn de gevolgen van de genocide nog dagelijks voelbaar op straat en in de wijken. Sommige genocideplegers wonen nog in Kigali met de

voortdurende vrees opgepakt te worden. Anderen zijn vertrokken, maar niet hun familie. *«Elke dag kwamen we onze beulen of hun familie tegen op straat. Er heerste een verstikkende sfeer van wantrouwen: de schuldigen zijn bang om wat de getuigen weten en de slachtoffers vrezen vergelding.»* Ten tijde van de *Gacaca* (volksrechtbanken die werden ingericht om recht te spreken in genocidezaken) legt Francine, in 2005, getuigenis af. Sommige genocideplegers probeerden alle sporen van hun misdaden uit te wissen...

Naar België

In 2005 ontvangt Francine via het Belgische ontwikkelingsagentschap een studiebeurs voor de Katholieke Universiteit Leuven. *“Ik wou aan de studies beginnen voor mijn familie en voor mezelf. Het was een frustratie waar ik al lang mee liep: na mijn middelbare studies (voor 1994), kon ik vanwege de etnische discriminatie niet naar het hoger onderwijs.”*

Had ze in België willen blijven? *“Nee, na mijn aankomst wist ik dat ik hier niet wou wonen en werken. Ik zou hier alleen mijn studies afmaken.”* Maar wanneer ze in de zomer van haar eerste studiejaar op vakantie naar Rwanda gaat, dwingen de feiten haar toch asiel te zoeken in België. *“Ik werd aangevallen in Kigali. Eerst dacht men aan een roofoverval, maar na mijn terugkeer in België hebben ze mijn familie weten te vinden. Het ging eigenlijk om genocideplegers die waren vrijgelaten. In de wijk werd hiertegen geprotesteerd en ze werden opnieuw gevangen gezet. Maar hun familieleden zonnen op wraak. Mijn zoon werd geregeld lastiggevalen op weg naar school. Hij is dan van school afgegaan en is bij een tante gaan wonen. Ons leven was in gevaar. We waren allemaal bang. Ten tijde van de genocide heeft hij als kind van 4,5 jaar moeten zien wat men met zijn vader deed. In het tweede jaar van mijn studies heb ik dan gezocht hoe ik hem daar*

De schuldigen zijn bang voor wat de getuigen weten en de slachtoffers vrezen vergelding.

Installatie ter ere van de slachtoffers in de centrale patio van de Memorial van de Holocaust in Kigali.

kon weghalen. Hij leeft hier nu ook als vluchteling. Mijn dochter is kort geleden aangekomen, ook zij kreeg problemen op school.»

Tussen integratie en heimwee

«Ik had geen integratieproblemen. Ik kwam in een studentenmilieu terecht en werd door Rwandezen opgevangen. Ze brachten me in contact met de Rwandese gemeenschap in België en vertelden me waar ik Afrikaanse winkels enz. kon vinden. Mijn asielprocedure duurde slechts twee jaar. Ik ging door een moeilijke periode en voelde me minderwaardig omdat ik als identiteitsbewijs alleen een stuk papier had waarvoor ik maandelijks een verlengingsaanvraag moest indienen. Ik schaamde me om dat papier in het bijzijn van anderen boven te halen. Maar ik heb dan mijn identiteitspapieren van

vluchteling gekregen en heb werk gevonden. Later zou ik willen kiezen voor ontwikkelings samenwerking en mij inzetten in conflictgebieden.»

Lijdt ze nog steeds onder de gevolgen van de genocide? *“Ik denk er vaak aan, maar ik heb het van me af kunnen praten, het is niet langer een trauma. Mijn zus daarentegen ontsnapte er ook aan, maar de jaarlijkse herdenking van de genocide bezorgde haar telkens weer vreselijke nachtmerries. Naar aanleiding van de tiende verjaardag heb ik iedereen samengeroepen om mijn man te herdenken en ik heb hen dan gevraagd om erover te praten. Sindsdien heeft mijn zus geen nachtmerries meer.”*

“Als de genocide en wat die allemaal heeft teweeggebracht niet had plaatsgevonden, was ik in Rwanda gebleven. Dan zou ik gewoon naar Europa zijn gekomen voor een bezoek. Ik mis mijn land. Zodra ik de Belgische nationaliteit heb en het gevaar wat is geweken, zou ik Rwanda opnieuw kunnen bezoeken. Dat is mijn hoop.”

ELISE PIRSOU

Self-made ontwikkelings IN LAND VAN OORSP

Belgo-Marokkanen trekken het economisch leven op gang in de ingeslapen dorpen van hun families in Marokko. Alleen hoop op een betere toekomst kan de jongeren er overtuigen om niet naar Europa te vluchten. Een verhaal van doorzetting, netwerking en levenslang leren.

Remittances

Tijdens de jaren '50 en '60 trokken duizenden Marokkanen naar België om er te werken. Velen hadden nooit gedacht om hier te blijven, maar ondertussen zijn we al toe aan de 3de generatie. En nog steeds is de band met het land van oorsprong niet verloren gegaan. Ook vandaag nog sturen de 'Belgo-Marokkanen' sommen geld naar hun familie overzee. Dit zijn de zogenaamde 'remittances', alles samen een respectabele injectie voor Marokko.

"80% van de Marokkanen in België – en zelfs in Europa, behalve Italië – zijn Berbers uit het noordoosten van Marokko", vertelt Mohamed Bouziani, voorzitter van vzw Imane. "De vorige koning had alleen oog voor het zuiden van het land, het noorden bleef achtergesteld. Gelukkig is de situatie onder Mohammed VI verbeterd." Toch blijft het er lastig overleven. De bezorgdheid bij Belgo-Marokkanen over hun achtergebleven familie laat hen dan ook nooit los. Vandaar het belang van de remittances. Maar is dat geld ook de beste manier om die mensen er bovenop te helpen? Bouziani meent van niet. "Remittances laten de mensen toe te overleven. Maar ze worden zeer afhankelijk en nemen nog nauwelijks initiatieven."

Lange lijst met noden

In 2001 trok Bouziani met een groepje vrienden – later Imane genoemd – naar Ouled Daoud, het geboortedorp van zijn ouders, om er 'mensen te helpen'. Maar hoe? Ze organiseerden er een soort festival, waarbij ze vooral luisterden naar de noden van de mensen. Alle dorpschouwen waren uitgenodigd. "Maar de lijst met noden was in geen 100 jaar te realiseren!", zegt Bouziani. "Daarom noteerden

we enkel de meest noodzakelijke dingen. We zorgden onder andere voor watervoorziening tot in elk gehucht, niet in elk huis. Er kwam ook een klein gezondheidscentrum. De mensen konden zich er om de twee weken laten verzorgen door een dokter en een verpleegster. Hierdoor hoefde men voor kleine zorgen – een schorpioenbeet, een abces – niet meer naar de verre stad. Maar vooral zwangere vrouwen hebben belang bij zo'n centrum. Er is namelijk een hoge moeder- en kindersterfte bij de geboorte."

Zolang we niet in elkaars organisaties zetelen, zullen we blijven naast elkaar leven, in plaats van met elkaar

” **Coöperatieve** Imane begreep al gauw dat gezondheidszorg en onderwijs niet volstaan. Wat voor zin heeft een gezondheidscentrum als de patiënt geen centen heeft om de zorg te betalen? Zonder extra inkomsten

zouden de mensen blijven wegtrekken (zie kader). Daarom richtte Imane de coöperatieve El Fath op. Bouziani: "We begonnen met 14, zowel Marokkanen als Belgen. De geldschieters waren vooral Belgen. De 'remittances' werden geleidelijk afgebouwd en in de coöperatieve geïnvesteerd. Aan de boeren werd een symboolbedrag gevraagd. Momenteel zijn er 82 leden, ongeveer evenveel vrouwen als mannen. Alle winst wordt geïnvesteerd."

Honing en olijven

Al in 2002 – één jaar na de opmaak van de nodenlijst – startte de coöperatieve haar eerste activiteit: honingwinning. "We moesten wel kort op de bal spelen, anders geloofden ze ons niet. In het gebied woonden maar enkele imkers met samen 20 bijenkasten. Twee inkers waren bereid een opleiding te volgen, waarvan

er één nog steeds in vaste dienst is. Hij krijgt een percentage op alle extra omzet. Momenteel zijn er al 800 bijenwolkjes, waarvan er jaarlijks 600 verkocht worden." Onder meer via het Marokkaanse ministerie van Landbouw kwam Imane in contact met een Spaanse ngo. Deze vond dat de droge streek uitstekend geschikt was voor olijven. De olijvenkweek zou voor extra werk zorgen. Ideaal, want met imkerij alleen kun je het hele jaar niet vullen. "In 2003 al plantten we olijfbomen, die we gratis van het ministerie kregen. Zowel aangesloten als niet-aangesloten boeren konden de gratis boompjes planten. Jaren later zorgen de olijfbomen elk jaar voor veel bedrijvigheid in oktober en november. De Spaanse ngo schonk een olijfpers aan de coöperatieve, de boeren betalen om ze te gebruiken. Extra inkomsten waarmee El Fath grond koopt. Samen met vijf andere coöperatieven wil El Fath de olijven verwerken tot ontbijt- en saladeolijven. Bestemd voor plaatselijke verkoop en export naar Europa."

© M. El Abdellou

werkers RONG

Alfabetisering

In 2006 begon *Imane* met alfabetisering. Vele jongeren kunnen lezen noch schrijven. Nochtans moet je in Marokko voor de geringste activiteit een vergunning aanvragen! *"We gingen aan de slag met 30 mannen, maar na een week was iedereen afgehaakt. Mannen zijn pessimistisch. 'Het komt toch nooit goed', menen ze. Vrouwen echter zetten door, ze denken op lange termijn. Vandaag volgen al 100 vrouwen les. De drie leraressen worden voor 70% betaald door Imane, en voor 30% door de coöperatieve. Volgend jaar is de verhouding 60/40. De coöperatieve moet stilaan meer zelfstandig worden."*

UNDP

Met de hulp van Prof. Goossens (Universiteit Antwerpen) sleepte Bouziani in 2009 een project in de wacht bij UNDP, het ontwikkelingsfonds van de VN. Bedoeling is een kippenkwekerij op te zetten. Dankzij de samenwerking met de overheid groeit de coöperatieve

ook stilaan uit tot een soort mutualiteit. Zo krijgen leden korting bij de tandarts en de dokter. In Marokko is er sociale zekerheid voor ambtenaren, maar niet voor landbouwers.

Verzet

Zo te zien heeft *Imane* alle wind in de zeilen. Toch loopt niet alles even gesmeerd. Een kleine kern blijft zich met hand en tand verzetten tegen elke verandering. *"Sommigen zien niet graag de maandelijkse stortingen verminderen: 'Jullie kunnen toch wel 50 euro per maand missen'. Of: 'Jullie kippenkwekerij zal onze streek vervuilen, de grond is er heilig. Waarom commercialiseren jullie ons dorp?'. Ze schrijven zelfs brieven naar UNDP. Daarom houden we zo sterk aan ons jaarlijks festival, waar iedereen met zijn grieven aan bod kan komen."*

Hoe houdt hij de moed erin? *"Vaak denk ik dat het welletjes is geweest, ontwikkeling kan zo ondankbaar zijn. En ik mag ook mijn gezinsleven niet te veel verwaarlozen. Maar als je dan die blij gezichten ziet, zoals van dat oud vrouwtje dat straalde van geluk omdat ze haar eigen naam en die van haar man kon schrijven. Of je ziet de imker die zeer tevreden is met zijn vast inkomen, dan besef je dat het de moeite loont."*

Samenwerking

Bouziani droomt ervan om *Imane* om te vormen tot een echte ngo. Hij wil ook Belgobelgen aantrekken zoals gepensioneerden die verstand hebben van administratie. Want *Imane* heeft vooral nood aan kennis. *"Er is te weinig samenwerking tussen de organisaties van Belgen en die van allochtonen"*, vindt Bouziani. *"Zolang we niet in elkaars organisaties zetelen, zullen we blijven naast elkaar leven, in plaats van met elkaar. Enkel als je samenwerkt, vallen de maskers weg en leer je elkaars kwaliteiten kennen. Alleen elkaars handen schudden volstaat niet."*

CHRIS SIMOENS

De wanhopige VLUCHT naar Europa

© M. El Abdellaoui

In vele dorpen in het noordoosten van Marokko is er nauwelijks handel. De bewoners doen er aan overlevingslandbouw. Voor de jongeren is er geen toekomst. Hun grote droom: wegtrekken, liefst naar Europa. Dat ook het leven in Europa niet eenvoudig is, geloven ze niet. De ouders dragen meestal de kosten voor de 'vlucht'. Ze steken zich soms diep in de schulden om toch maar hun kinderen een betere toekomst te gunnen. Eerst trekken de jongeren naar een groter dorp. Als ze daar niet aan de slag kunnen, proberen ze het in een stad. Maar velen willen naar Europa, als het kan via een huwelijk met een Euro-Marokkaanse vrouw. Lukt dit niet, dan trekken ze illegaal naar Europa. Mensenhandelaars troggen de naïeve gelukzoekers veel geld af voor een trip in een gammel bootje met 40-50 personen. Ongelukken zijn schering en inslag. Maar ook als ze de gevaarlijke overtocht overleven, vinden de gelukzoekers geen rust. Want in Europa zijn ze illegaal en begint een nieuwe strijd.

eudevdays.eu

6-7 december 2010. De Europese hoogmis van de hulpsector. Met meer dan 5.000 deelnemers mogen de *Europese Ontwikkelingsdagen* in Brussel zich bijzonder succesvol heten. *Dimensie 3* brengt een greep uit de markantste uitspraken.

In onze geglobaliseerde wereld is de ontwikkelingsuitdaging van de Minst Ontwikkelde Landen niet enkel en alleen een morele kwestie. De kwestie is ook verweven met internationale vrede, veiligheid en stabiliteit."

Madhav Kumar Nepal

Eerste minister van Nepal

De waarde van de extractie van de natuurlijke hulpbronnen zal enorm zijn, en het verhaal van de ontwikkelingssamenwerking volkomen bijkomstig, als het geld goed wordt besteed. Dit is de grootste kans die Afrika ooit heeft gehad."

Oxford-professor Paul Collier

kondigt de lancering aan van het *Natural Resources Charter*, een reeks beginselen om overheden te gidsen bij het beheer van hun natuurlijke rijkdommen.

De privésector kan een impact hebben op een schaal dat donororganisaties niet kunnen. Maar het gebrek aan toegang tot financiering blijft een kritieke factor voor de meeste KMO's in Sub-Sahara Afrika."

Thomas Duve

Directeur Afrika Departement van de Duitse ontwikkelingsbank KfW

Dit is erger dan drugs. Mensen die heroïne of cocaïne kopen weten tenminste wat ze kopen, ze beslissen er zelf over. Maar iemand die een hart- of nieraandoening heeft en daarvoor nepmedicijnen koopt... dat is een regelrechte moordpoging."

Mo Ibrahim

Voorzitter van de stichting die zijn naam draagt, refereerde aan de handel in valse medicijnen - die elk jaar 200.000 slachtoffers maakt - als een "stille moordenaar"

Eender welk hulpprogramma dat leidt tot afhankelijkheid is een teken van mislukking, niet van succes. De hulp zou zichzelf overbodig moeten maken."

Donald Kaberuka

Voorzitter van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank.

Met zijn miljard inwoners en zijn menselijk kapitaal, met zijn mijnen en energiebronnen, met zijn vruchtbare landen die nog niet geëxploiteerd worden, Afrika is een reus in wording."

Jacques Chirac

Voormalig president van Frankrijk gaf een speciale toespraak.

De meest welvarende en competitieve ontwikkelingslanden zijn die met de kleinste genderkloof."

Melanne Verveer

VS ambassadeur voor Mondiale Vrouwezaken.

Goed bestuur kan niet opgelegd worden van buitenaf. Zelfs al ontwikkelt men de meest gesofisticeerde systemen om geld op te sporen, als de politieke wil ontbreekt, zal het niet werken."

Caroline Anstey

Vicevoorzitter voor Externe Zaken van de Wereldbank, zei dat de aanpak van de Wereldbank er moet voor zorgen dat er geen geld vloeit vooraleer de hulp de armen bereikt.

De ontwikkeling van alle mensen en van de mens op zich, om hem vrij te maken en in staat te stellen zijn toekomst in handen te nemen. Dat is, in mijn ogen, de sleutel en het ultieme doel van ontwikkeling."

ZKH Prins Filip

benadrukte dat het niet voldoende is enkel te streven naar materieel welzijn.

EEN ONTMOETING OP HOOG NIVEAU...

Er waren heel wat vooraanstaande personen aanwezig : de presidenten van Benin, Rwanda en Tanzania, de premiers van Nepal, Zimbabwe en de Palestijnse Autoriteit. Verder werd het evenement bijgewoond door de voormalige Franse president Jacques Chirac of nog de directeur-generaal van het FMI, Dominique Strauss-Khan. Ook de Europese instellingen waren behoorlijk vertegenwoordigd, met name door de voorzitter van het Europees Parlement Jerzy Buzek, de voorzitter van

de Commissie José Manuel Barroso, leden van de Commissie zoals de eurocommissaris voor ontwikkeling Andris Piebalgs en europarlementsleden waaronder Louis Michel. Daarnaast waren er nog ministers van Europese lidstaten. Voor België waren er Prins Filip en Prinses Mathilde, eerste minister Yves Leterme en de minister van ontwikkelingssamenwerking Charles Michel.

Zes intense maanden in de schaduw van **Lissabon**

Vanaf juli 2010 was België zes maanden lang voorzitter van de Raad van de Europese Unie. Ook ontwikkelingssamenwerking behoorde tot het takenpakket. Ons land begeleidde er de werkzaamheden in het kader van de Raad Buitenlandse Zaken (de nationale vertegenwoordigers van de 27 lidstaten), in nauw overleg met de Europese Commissie en het Europees Parlement.

anden,

Uleest goed: «begeleid» en niet «geleid». Het *Verdrag van Lissabon* creëerde immers de functie van Hoog Vertegenwoordiger, verantwoordelijk voor de samenhang van het extern beleid van de EU. Het is dus niet langer het roterende voorzitterschap dat de Raad Buitenlandse Zaken voorziet

en de agenda bepaalt. Voortaan is de Hoog Vertegenwoordiger bevoegd, die ook namens de EU spreekt. In de praktijk – tot een volwaardige Europese diplomatieke dienst op poten staat – nam België als voorzitter nog een groot deel van het 'klassieke' werk op zich.

Meer Europa is nodig

De EU streeft naar meer eenheid tussen de lidstaten. Dit gaat van de grote prioriteiten voor ontwikkelingshulp tot de beste manieren voor de concrete uitvoering daarvan in de partnerlanden. Hoewel de meningen verdeeld zijn, wordt geduldig getimmerd aan een overkoepelend Europees ontwikkelingsbeleid. Meer en meer afspraken proberen de versnippering op het terrein tegen te gaan. Dit is ook nodig:

de Europese Unie is de grootste donor ter wereld, met 50 miljard euro aan officiële ontwikkelingshulp per jaar of bijna 60% van het totaal. Maar als elke lidstaat gewoon zijn eigen ding blijft doen, gaat veel impact verloren. Sinds de *Europese Consensus* (2005) en de *Europese Gedragscode* (2007) hebben de lidstaten en de Commissie aanzienlijke vooruitgang geboekt op vlak van taakverdeling op het terrein en doeltreffendheid van de hulp.

Rol voorzitterschap

Het roterende voorzitterschap speelt een belangrijke rol in de Europese eenmaking. Het mobiliseert, bemiddelt, stelt gemeenschappelijke standpunten of richtlijnen voor. Elk voorzitterschap probeert er het beste van te maken, en België heeft een goede reputatie op dit vlak. De verwachtingen zijn hoog, de intensiteit is enorm, maar zes maanden is natuurlijk heel kort. Hoewel elk voorzitterschap een eigen programma heeft, is toch vooral de Europese agenda op langere termijn bepalend, en dat is maar goed ook. Bovendien is er, zoals gezegd, een nieuwe context waardoor het Belgisch voorzitterschap zich soms meer terughoudend heeft moeten opstellen.

Balans Belgisch voorzitterschap

Aan twee dossiers heeft België bijzondere aandacht geschonken: algemene begrotingshulp als instrument om ontwikkelingslanden te steunen, en bijkomende financieringsbronnen (zoals een taks op internationale financiële transacties), bovenop de bestaande publieke ontwikkelingshulp. Het Belgisch voorzitterschap heeft geprobeerd de uiteenlopende standpunten over deze onderwerpen dichter bij elkaar te brengen, onder meer op een informele Minister-raad in oktober.

In het najaar heeft de Europese Commissie haar *Groenboek* gelanceerd, een beschouwing over de toekomst van de Europese ontwikkelingssamenwerking. Dit vormde meteen de hoofdmoot

van de discussie op de Raad van Ministers van Ontwikkelingssamenwerking in december. Onder Belgische impuls hebben de ministers op die Raad ook beslissingen genomen over hulptransparantie en verantwoordingsplicht, sleutelementen voor meer hulpefficiëntie.

Ook in december zijn in Brussel succesvolle *Europese Ontwikkelingsdagen* gehouden, een breed evenement voor zowel ontwikkelingsspecialisten als het grote publiek (zie p. 16).

Op internationaal vlak was vooral de top in New York in september van betekenis. De internationale gemeenschap maakte er een tussenstand op in de verwezenlijking van de *Millenniumdoelen* (Dim3, 2010-5). Vermeldenswaard zijn verder: de Europese respons op de rampen in Haïti en Pakistan, de EU-Afrika top in november (zie p. 11) en de hernieuwde dialoog over ontwikkeling tussen de EU en de Verenigde Staten.

GUY RAYÉE

Permanente Vertegenwoordiging België bij de EU

Van SOLIDARNOSC tot ontwikkelings-samenwerking

Sinds 2004 heeft de Europese Unie 12 nieuwe lidstaten mogen verwelkomen. Ook zij doen nu officieel aan ontwikkelingssamenwerking. Hoe is dat gegroeid?

Communistisch verleden

Ontwikkelingssamenwerking is voor de nieuwe lidstaten niet helemaal nieuw. Maar in het communistische tijdperk – tien van de twaalf staten schuilden achter het IJzeren gordijn – diende dit vooral de promotie van het communisme. Zo waren Vietnam en Cuba populaire hulplanden. In Hongarije konden Afrikanen studeren. Toenmalig Roemeens president Ceausescu toerde dikwijls door Afrika, al beseftte hij dat ook zijn eigen land een ontwikkelingsland was. Vandaar zijn klemtoon op samenwerking met wederzijds voordeel.

Na de val van de Berlijnse muur in 1989 kregen de 'Oost-bloklanden' zelf ontwikkelingsgeld. Ngo's brachten hun eigen bevolking zelfredzaamheid bij. Volgens Krzysztof Stanowski, Pools staatssecretaris voor ontwikkelingssamenwerking, is dit tot op vandaag een voordeel. "Onze ngo's werken zowel in Polen als in onze partnerlanden. Daardoor begrijpen de mensen heel goed wat ngo's doen. Ze hebben een gezicht. Vandaar dat de meeste Polen (83%) achter ontwikkelingssamenwerking staan. En natuurlijk is solidariteit ons niet vreemd. We kennen immers de solidarnosc-beweging."

Bij de burens

Tijdens de voorbereiding op het EU-lidmaatschap startten de voormalige Oostbloklanden bij mondjesmaat hun

ontwikkelingssamenwerking op. Hun blik was vooral gericht op de burens: de Balkan, Oostelijk Europa (Oekraïne...) en de Kaukasus (Georgië...). "Het is een logische keuze", vindt Eva Kolesárová, directrice van het Slovaaks ontwikkelingsagentschap. "Door ons gezamenlijk communistisch verleden begrijpen we die landen beter. We kunnen onze ervaring in de transformatie tot EU-lidstaat delen."

Ook als volwaardige EU-lidstaat blijven de burens partnerlanden: Wit-Rusland, Georgië, Moldavië, Servië, Bosnië-Herzegovina, Kosovo, Oekraïne... Omwille van de militaire verbintenissen via de NAVO is ook Afghanistan vaak een voorkeurpartner. De banden met Afrika zijn beperkt. "We hebben maar twee ambassades in zwart Afrika, in Kenia en Zuid-Afrika", zegt Tamás Orosz van het Hongaarse ministerie voor Buitenlandse Zaken. "In deze landen, naast Ethiopië en Nigeria, hebben we enkel sporadisch een project."

Co-ontwikkeling

De nieuwe lidstaten werken vaak rond democratie, goed bestuur en mensenrechten. Ook landbouw, water, onderwijs en gezondheid zijn geliefde onderwerpen. De aanpak is sterk op Westerse leest geschoeid. Niet iedereen vindt dit een goed idee. Zo willen de Roemeense ngo's afstappen van de relatie donor-ontvanger. Ze pleiten voor 'co-ontwikkeling', echte samenwerking tussen gelijkwaardige partners.

Opvallend is wel dat het grootste deel van het ontwikkelingsbudget besteed wordt via internationale organisaties zoals de EU. Gezien de beperkte eigen ervaring is dit niet zo verwonderlijk. Het totale budget schommelt tussen de 0,08 en 0,12% van het BNI. De intentie is 0,33% te halen in 2015.

Aan het roer

In 2011 mogen Hongarije en Polen alvast de toon zetten in de Europese ontwikkelingssamenwerking. Ze zijn dan voorzitter van de EU. "Democratie wordt een belangrijk thema", verklaart Pools staatssecretaris Stanowski. "De Europese Ontwikkelingsdagen in Warschau zullen openstaan voor scholen en we organiseren een filmfestival." Overigens, in de Europese Commissie wordt zowel de post ontwikkelingssamenwerking als humanitaire hulp door een nieuw lidstaat ingenomen, resp. door de Let Andris Piebalgs en de Bulgaarse Kristalina Georgieva.

Malta

Cyprus en Malta - de enige nieuwe lidstaten zonder communistisch verleden - vallen wat uit de toon in dit verhaal. Ook zij doen aan ontwikkelingssamenwerking. "Onze mensen zijn heel vrijgevig, het zijn latino's", zegt de Maltese diplomate Daniela Sultana. "We hebben een verleden van missionarissen. Andere mensen helpen zit ons in het bloed. Ook al besteden we nu slechts 0,18% van het BNI, er is een sterke politieke wil om de 0,7% te halen."

CHRIS SIMOENS

MIGRATIEFORUM VAN MEXICO

**Gedeelde
welvaart, gedeelde
verantwoordelijkheid.**

Vanuit het besef dat het verband tussen migratie en ontwikkeling op wereldschaal mogelijkheden en uitdagingen in zich draagt, richtte de VN in september 2006 een intergouvernamenteel forum op waarin de lidstaten in alle rust en op een inzichtelijke en constructieve wijze van gedachten kunnen wisselen over politiek gevoelige vraagstukken.

Na Brussel in 2007, Manilla in 2008 en Athene in 2009, was Mexico van 8 tot 11 november 2010 gastland voor het vierde forum dat 131 landen bijeenbracht. Vele delegaties waren vol lof over de organisatie die Mexico vakkundig en met de nodige inzet en efficiëntie organiseerde. Ook de grote openheid van de organisatoren die voor een primeur zorgden met een *Gemeenschappelijke ruimte* tussen het maatschappelijk middenveld en de regeringen, kreeg goede reacties.

De debatten waarvoor de delegaties in zeven groepen waren ingedeeld, gingen over vraagstukken die nu in de kijker staan zoals illegale migratie, de bescherming van migrantengezinnen (en hun kinderen), de gelijkheid van mannen en vrouwen (gender) en het verband tussen migratie en klimaatverandering. De Belgische delegatie had met name voor twee groepen bijzondere belangstelling en volgde deze dan ook met meer aandacht:

- De debatgroep "*Partnerschappen voor een meer reguliere migratie die een betere bescherming biedt*", onder het covoorzitterschap van Frankrijk en Brazilië. België maakte deel uit van het team en werkte mee aan de voorbereiding van het basisdocument. De staten bespraken de verscheidenheid in geldende overeenkomsten (bilateraal, regionaal, institutioneel, enz.) en gingen ook in op het aspect 'ontwikkeling'

dat er deel van uitmaakt. In dit verband werd een aanbeveling geformuleerd om de overeenkomsten die de landen toepassen, via een *Platform voor partnerschap* aan elkaar te koppelen.

- De debatgroep "*Gezamenlijke strategieën voor een betere aanpak van illegale migratie*", werd in een gedeeld voorzitterschap geleid door Nederland en Ecuador. Deze kwestie stond sinds het Forum van Brussel in 2007 voor het eerst op de agenda van de migratiefora. Heel wat delegaties hadden er immers altijd bezwaar tegen gehad dat dit thema in een afzonderlijke gespreksronde werd aangesneden. Andere delegaties, zoals de Belgische, drongen erop aan dat het debat ook over de onderliggende oorzaken zou gaan en niet alleen over de controle van illegale migratie in het gastland. Illegale migratie is weliswaar een heikel onderwerp, maar de debatten verliepen in een serene sfeer. Het soevereine recht van een Staat stond niet ter discussie, maar er werden wel oplossingen aangedragen om het probleem aan te pakken, met name door middel van een tussen het land van herkomst en het land van bestemming gedeelde verantwoordelijkheid:

- Nieuwe innoverende migratiestelsels invoeren (door bilaterale of multilaterale partnerschappen), waarbij de behoeften van de markt en demografische factoren worden meegewogen. Dergelijke stelsels zouden meer ruimte bieden voor legale

migratie, ook voor lager opgeleide migranten (bv. circulaire/tijdelijke migratie).

- Migranten beter informeren over de voor en tegens van migratie (mogelijkheden van legale migratie, hulp bij terugkeer...).
- Waar mogelijk, werk maken van regularisatie in de gastlanden (deze vraag kwam voornamelijk van de Latijns-Amerikaanse landen die vragen hebben bij het onderscheid tussen legale en illegale migranten).
- De voorkeur geven aan vrijwillige terugkeer en deze aanmoedigen.
- Door duurzame ontwikkeling en betere werkomstandigheden in de landen van herkomst, de oorzaken van migratie aanpakken.

In deze debatgroep werd ook het belang van een hardere aanpak van de criminele netwerken waarvan migranten het slachtoffer zijn, benadrukt; bovendien moeten de slachtoffers recht krijgen op sociale basisdienstverlening.

In de bijzondere debatgroep die werkte rond de *Toekomst van het Forum* diende de Belgische delegatie een visiedocument in waarvoor een aantal delegaties van buiten Europa een bijzondere belangstelling aan de dag legden. Tegelijkertijd met de bijzondere debatgroep over de *Toekomst van het Forum* had een werkvergadering plaats over het *Platform voor de partnerschappen*. Dit nieuwe instrument krijgt de vorm van een webportaal en heeft tot doel de partnerschappen en de samenwerking tussen regeringen te vereenvoudigen en te bevorderen, de verwezenlijkingen van het Forum zichtbaarder te maken en de bevindingen in concrete maatregelen om te zetten.

**JÉRÔME TOUSSAINT
JEAN-MICHEL CORHAY**

ONLINE
www.gfmd.org

Ze waren met 8, acht grote namen van de Belgische modewereld voor 8 Ontwikkelingsdoelen. In het prestigieuze Koninklijk Paleis voor Schone Kunsten toonde ontwikkeling zich via dans, muziek en lyrische gezangen een avond lang van haar elegantste kant. De show maakte deel uit van het publiek programma van de Europese Ontwikkelingsdagen.

When

fashion

meets humanity

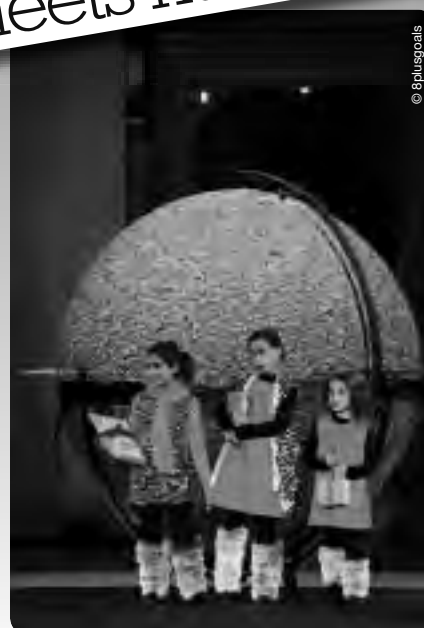
Werken aan een duurzaam milieu (On aura tout vu)

Mosseljurken, jurken met visschubben en stoffen in koraalkleur, de ontwerpers van "On aura tout vu" grijpen terug naar een onbestemde waterwereld om het thema van de bescherming van het milieu te illustreren.

De gezondheid van moeders verbeteren

Vrouwen in witte tule jurken die alsmaar grootser en weidser worden net zoals bij een zwangere vrouw, als eerbetuiging aan het scheppingsproces en aan het recht van de vrouw een kind op de wereld te zetten zonder dat ze daarbij het leven laat, door de ontwerpster en moeder Anne Heylen.

Basisonderwijs voor iedereen

Eindelijk weerklinkt de schoolbel. Wereldwijd gaan kinderen, meisjes en jongens, naar school. De kinderen zijn gekleed in ontwerpen van Anne Kuris.

EP

ONLINE

www.8plusgoals.com

Kunst,

HET VROUWEN-COLLECTIEF...

... ontving in 2009 de Prijs "Opvang van en bijstand aan Migranten" van de Koning Boudewijnstichting voor alle acties die ten doel hebben het potentieel van migranten in de kijker te plaatsen, zoals sociale kunsttherapie en begeleiding van seropositieve vrouwen.

de milde en universele stem van migranten

Het Vrouwencollectief organiseert workshops kunsttherapie. In België voor een intercultureel publiek van vooral migrantenvrouwen, in het Zuidelijk halfrond in gevangenissen. De workshops bieden een ruimte om pijnlijke ervaringen te verwerken en het onuitsprekbare uit te drukken.

Toen ik in België aankwam, droeg ik de sporen mee van de jeugd die ik heb doorgebracht onder een dictatuur", vertelt de Chileense plastisch kunstenares, Roxana Alvarado. "Mijn moeder was een politiek actieve, mijn vader was schrijver en journalist. Mijn hele familie heeft erg geleden onder de dictatuur. Van kindsbeen af werd ik geconfronteerd met gevangenissen en geweld van overheidswege." Fel getekend komt de vrouw in 1992 naar België als politiek vluchteling. "Mijn hele leven lang zullen geweld en opsluiting mij met afschuw vervullen", zegt ze. Deze afschuw heeft ze sindsdien omgezet in kracht, een kracht om andere vrouwen te helpen via het Vrouwencollectief. Het collectief werd 30 jaar geleden in het leven geroepen toen bleek dat de echtgenotes van beursstudenten afkomstig uit het Zuiden, in Louvain-la-Neuve in isolement leefden en er niet in slaagden zich

Kunst spreekt voor zich. Wanneer spreken moeilijk valt of te pijnlijk is, is het een mild vervangingsmiddel."

ROXANA ALVARADO

© DGP-D. Ardélean

stilgestaan bij de interculturele banden tussen vrouwelijke migranten, vluchtelingen en Belgische vrouwen. Bedoeling is deze vrouwen in staat te stellen hun eigen ontwikkeling in handen te nemen door workshops te volgen, te praten, op creatieve wijze bezig te zijn.

Roxana: "Ik behaalde een diploma Schone Kunsten in Chili, in Europa voltooidde ik de kunstopleiding grafiek en glas. Ik blijf tot aan mijn dood een kunstenares en ik zal mijn kunst aanwenden ten dienste van het welzijn van de mensen, en in het bijzonder van vrouwen die opgesloten zijn."

Roxana leidt regelmatig workshops kunsttherapie bij het Vrouwencollectief. Organisaties die van haar werk hoorden, haalden de Chileense kunstenares naar het buitenland om workshops te geven. Doel was het lijden te verlichten van vrouwen die het voorwerp waren van geweld en opsluiting in Mali, Senegal, Palestina, enz.

"Kunst spreekt voor zich. Wanneer spreken moeilijk valt of te pijnlijk is, is het een mild vervangingsmiddel." In sommige vrouwen-gevangenissen, zoals Alto Bonito in Chili of het Maison d'arrêt VI in Dakar, openen de kunstworkshops deuren en harten. "Op

plaatsen waar weinig projecten aandacht besteden aan het persoonlijk herstel, brengt een kunstworkshop vrouwen samen in een gemeenschappelijke ontmoetingsruimte. Vervolgens begint voor elk van die vrouwen een introspectieve zoektocht, een bewustwording van de eigen identiteit. Vanaf dan kan concreet invulling worden gegeven aan een levensproject." En wanneer Roxana vertrekt, weg van de grijze muren bedekt met collectieve schilderijen, als een kleurrijke getuigenis van het verleden en van de hoop van deze vrouwen, zet een lokale vereniging het werk voort.

"De multiculturele kunstworkshops in Louvain-la-Neuve tellen verschillende nationaliteiten." De kunstexpressie overschrijdt culturele grenzen, en dat geldt wereldwijd. Toen in de bezette Palestijnse Gebieden workshops werden gehouden⁽¹⁾, "oversteeg kunst taaldrempels en culturele verschillen". In de gevangenissen of psychiatrische ziekenhuizen van Bamako of Dakar, inspireerden de kunstworkshops projecten van persoonlijk herstel en van sociale re-integratie. Dat is van fundamenteel belang, want "de meeste vrouwen zijn opgesloten wegens gendergebonden feiten zoals polygamie, gedwongen huwelijk, verminking van de genitaliën, enz. Sommigen hebben amper de leeftijd van de puberteit bereikt. Opsluiting in een gevangenis geeft de aanzet tot een vicieuze cirkel die maar moeilijk kan worden doorbroken. Daarom ook is sociale kunsttherapie zo belangrijk"

Wat de toekomst betreft, plant Roxana een workshop in de gevangenissen van Kinshasa, met een Congolese medewerkster van het Vrouwencollectief.

ELISE PIRSOU

¹ In partnerschap met de Beweging Artistes contre le Mur en met de steun van het Roberto Cimetta-fonds in Parijs.

De Andes gletsjer
Chaupti Orco in Bolivia

Cancún,

de moeilijke weg van onderhandelingen naar actie

**YES,
WE CAN!**

© Brechtbeeld

.....

Yes, we can volgt zes Vlaamse jongeren die in Bolivia geconfronteerd worden met de gevolgen van de klimaatopwarming. Het programma kwam tot stand met de steun van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking en was zeven weken lang te zien op jongerenzender TMF. Tijdens de paasvakantie worden alle afleveringen opnieuw uitgezonden.

Francesco Vanderjeugd (22) maakte als geëngageerd actievoerder de klimaattop in Cancún van dichtbij mee. Terwijl in de vergaderzalen hard onderhandeld werd, probeerde Francesco met een cameraploeg van TMF in zijn kielzog zo veel mogelijk beleidsvoerders tot actie aan te sporen. Hij slaagde erin om een toespraak te houden voor een internationale delegatie, maar werd dezelfde dag ook even opgepakt. Dit is zijn verslag.

Echt hooggespannen kon je de verwachtingen voor de *Klimaat-top* in Cancún niet noemen. Na de grote ontgoocheling van Kopenhagen leken bijna alle landen in Mexico de kat uit de boom te kijken. Dat er een groot, bindend akkoord uit de bus zou komen om de CO₂-uitstoot terug te dringen, was al voor aanvang van de top uitgesloten. Enkele deelakkoorden en intentieverklaringen als voorbereiding op de volgende klimaattop in Zuid-Afrika leken het hoogst haalbare.

Bolivia

Voor mij lag dat helemaal anders. Als winnaar van het televisieprogramma *Yes, we can!* op TMF, was ik uitgekozen om de stem van een groep jongeren te laten horen in Cancún. Met z'n zessen waren we naar Bolivia getrokken, en daar hadden we de échte gevolgen van de klimaatopwarming gezien. Eeuwenoude gletsjers op 5.000 meter hoogte smelten er aan een recordtempo, waardoor de bewoners van de lageregelegen gebieden zonder water komen te zitten. En in de Chaco, het droge laagland in het zuiden van Bolivia, duurt het regenseizoen al meer dan een maand minder lang dan enkele jaren geleden. Dat het al lang vijf

voor twaalf is geweest, hoefden ze mij dus niet meer uit te leggen.

Opgepakt

In Cancún was het dan ook schitterend om te zien hoe bijna 200 landen erin slagen om samen te komen en te vergaderen over een ingewikkeld thema als de klimaatverandering. Maar na twee weken onderhandelen blijf ik met een wrang gevoel zitten: het *Kyotoprotocol* werd niet verlengd en een groot akkoord dat landen dwingt om ingrijpende maatregelen te nemen, is er niet gekomen. Tekenend was dan ook de actie van een groep internationale jongeren op de laatste dag van de *Klimaatop*. Terwijl alle ministers bij elkaar zaten voor de ultieme onderhandelingen, vatten zij post voor het congresgebouw. Langzaam begonnen ze tot 21.000 te tellen, één tel voor elke dode die er in 2010 is gevallen door de opwarming van de aarde. De slogan op hun t-shirts trof me: *Jullie onderhandelden al voor ik geboren werd, vraag nu niet om nog meer tijd*. Toen ze iedereen opriepen om zich bij de manifestatie aan te sluiten, twijfelde ik dan ook geen seconde. De veiligheidsdienst van de VN had het er niet op begrepen, want die trok ons uit elkaar en duwde ons hardhandig in een

arrestantenbus. Gelukkig voor ons kende de chauffeur de weg niet en zette hij ons langs de weg af. Eindigen in een Mexicaanse cel is naar verluidt geen pretje.

Hete aardappel

Of die betoging nog een duwtje in de goede richting heeft gegeven, zullen we nooit weten. Maar feit is wel dat de Mexicaanse voorzitter van de *Klimaat-top* op de valreep een akkoord kon laten goedkeuren. Toegegeven, het is niet om van achterover te vallen, maar er staat tenminste iets op papier. Misschien de belangrijkste verwezenlijking is de oprichting van het *Green Climate Fund*. Daarin zullen de rijke landen tegen 2020 jaarlijks 100 miljard dollar storten, zodat de ontwikkelingslanden de middelen hebben om zelf de strijd aan te binden met de klimaatopwarming. Er worden ook maatregelen getroffen om het Zuiden te helpen bij het beschermen van bossen en tropische regenwouden. Maar de vraag of de maatregelen die in het akkoord staan, bindend zijn, blijft voorlopig open. Die hete aardappel wordt doorgeschoven naar de volgende top in het Zuid-Afrikaanse Durban.

FRANCESCO VANDERJEUGD

© birdlife.ch

NAGOYA

een historisch moment voor onze biodiversiteit

De 10^e Conferentie van de partijen bij het Verdrag inzake biologische diversiteit in Nagoya was geen "Kopenhagen bis". De overeenkomsten zijn stuk voor stuk historisch te noemen. België mag tevreden zijn over de manier waarop het zijn taak als Voorzitter van de Europese Unie heeft waargenomen. De EU trad eensgezind op en verdedigde op overtuigende wijze haar standpunten.

Nagoya (Japan), 30 november, 3 uur 's ochtends: de deelnemers aan de Biodiversiteitsconferentie laten hun vreugde de vrije loop. Na lang onderhandelen zijn de drie sleuteldossiers eindelijk goedgekeurd: het *Protocol van Nagoya* voor toegang tot genetische bronnen en de eerlijke en billijke verdeling van baten die voortvloeien uit het gebruik ervan (ook *ABS-Protocol*), het strategisch plan 2011-2020 voor biodiversiteit en de strategie voor het aantrekken van middelen.

Genetische bronnen

De landen met een rijke biodiversiteit, hoofdzakelijk landen uit het Zuiden, hebben het *ABS-Protocol* erdoor gedrukt. De overeenkomst biedt een bindend juridisch kader voor de toegang tot genetische bronnen. Voorts voorziet ze in een billijke verdeling van de baten die voortvloeien uit het commerciële gebruik van deze bronnen. In de praktijk moet elk bedrijf (in de farmaceutische sector, de levensmiddelenindustrie, bosbouw, tuinbouw...) dat handel wil drijven met genetische hulpbronnen, hiervoor de toestemming krijgen van het land waaruit ze afkomstig zijn. Het bedrijf moet dit land vergoeden in de vorm van gemeenschappelijke octrooien,

sommen geld, de overdracht van technologie of capaciteitsversterking.

Nieuwe middelen

Het Zuiden heeft ook waarborgen gekregen voor het aantrekken van nieuwe financiële middelen voor het behoud van haar biodiversiteit. Ze hadden gehoopt dat de geïndustrialiseerde landen een vaste verbintenis zouden aangaan - zo had Brazilië een som van 200 miljard dollar over tien jaar voorgesteld -, maar er werd overeengekomen om tijdens de volgende twee jaar de financieringsmechanismen uit te stippelen en de omvang van de nodige middelen te bepalen. Op de volgende *Conferentie van de Partijen*, in 2012, worden dan kwantitatieve doelstellingen en indicatoren overeengekomen.

Tijdens de onderhandelingen drong het Zuiden aan op een verhoging van de officiële ontwikkelingshulp voor biodiversiteit. De Europese Unie stelde evenwel voor deze hulp aan te vullen met innovatieve financieringsmechanismen (groene markten, heffingssystemen, publiek-private partnerschappen...). Ze stuitte op het wantrouwen van bepaalde landen die vermoeden dat de geïndustrialiseerde landen zich via deze mechanismen willen onttrekken aan de verbintenissen die ze

GENETISCHE BRONNEN: BEHOUDEN EN EERLIJK DELEN

Onder genetische bronnen verstaan we organismen waarvan de mens direct gebruik maakt. Het gaat om plant- en diersoorten die hun weg vinden naar ons voedsel en onze geneesmiddelen, maar ook om micro-organismen. Een grote variëteit aan genetische bronnen betekent dat we een ruime keuze hebben in ons dieet, in onze geneesmiddelenproductie en tal van andere toepassingen. De laatste decennia gaan heel wat genetische bronnen verloren, dit heet 'genetische erosie'. Hoofdoorzaken zijn het verdwijnen van natuurgebieden en het gebruik van moderne landbouwtechnieken. De meeste genetische bronnen hebben hun oorsprong in de ontwikkelingslanden. Die willen natuurlijk een graantje meepikken van wat het gebruik van hun plant- en diersoorten oplevert. In het Biodiversiteitsverdrag werd vastgelegd dat landen eigenaar zijn van de genetische bronnen op hun grondgebied. Deze 'soevereine rechten' maakt het verboden planten en dieren zonder toestemming uit een land mee te nemen en te gebruiken.

zijn aangegaan inzake officiële ontwikkelingshulp. Het debat wordt over twee jaar voortgezet.

Strategisch plan

De Europese Unie van haar kant keek uit naar een ambitieus en motiverend strategisch plan 2011-2020. Het resultaat is eerder bescheiden. Het plan bevat 20 doelstellingen voor 5 strategische doelen. Bij enkele doelstellingen ligt de lat minder hoog dan verwacht. Zo moet tegen 2020 wereldwijd slechts 17% van de landgebieden zijn beschermd (momenteel is dat 13%). Voor bossen werden geen specifieke maatregelen getroffen. De bescherming van het mariene milieu werd daarentegen versterkt: er werden maatregelen genomen om de druk op de visbestanden te verminderen, koraalriffen te beschermen en 10% van de mariene gebieden als beschermd milieu aan te merken. De getroffen beslissingen moeten dringend en op doeltreffende wijze in de praktijk worden gezet. Dan pas zal men een halt kunnen toeroepen aan het verlies van biodiversiteit...

ANNE FRANKLIN

Blog van de Belgische delegatie
www.cop10.biodiv.be

CONGO

Biodiversity Initiative

RICHTING STRUCTURELE STEUN VOOR CONGOLESE WETENSCHAPPERS

In het voorjaar van 2010 exploreerde een team van wetenschappers de rijke biodiversiteit van de Congostroom en haar Evenaarswoud. Een schat van nieuwe gegevens was het resultaat, nieuwe diersoorten werden ontdekt. De Congolees-Belgische wetenschappelijke samenwerking werd sindsdien intenser. Het meest recente resultaat is het *Congo Biodiversity Initiative*, een platform waarop onderzoekers elkaar kunnen vinden rond concrete projecten.

Een van de perverse effecten van het democratiseringsproces in de jaren 90 in Congo was de dood van onze wetenschappelijke samenwerking met België." In niet mis te verstane woorden wijst Faustin Toengaho, rector van de Universiteit van Kisangani, de woelige Congolese transitieperiode aan als schuldige voor het uitdoven van de Congolees-Belgische wetenschappelijke samenwerking. "Maar sinds enkele jaren is er weer beterschap."

De expeditie op de Congostroom was niet het hoogtepunt, dan wel het begin van de renaissance. Momenteel wordt in Kisangani het *Centre de Surveillance de la Biodiversité* opgericht - dat zijn deuren tegen de herfst van 2011 zal openen - en wordt het herbarium van Yangambi (zie *Dimensie 3*, n.3, 2010) grondig gerenoveerd. Doel van het *Congo Biodiversity Initiative* is om het geheel aan activiteiten beter te kunnen dragen. "Samenwerking is het sleutelwoord", aldus Camille

"Het Congo Biodiversity Initiative heeft tot doel bij te dragen tot de vergroting van de kennis over de natuurlijke diversiteit in Congo via structurele hulp en de dynamisering van wetenschappelijke vorming en onderzoek."

Pisani, directeur van het Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Meer dan ecologie

Het behoud van de unieke biodiversiteit in Congo is niet alleen van ecologisch belang, maar speelt ook een rol in de economische ontwikkeling van de bevolking. Meer dan 40 miljoen Congolezen leven van het woud en de rivieren van het Congobekken. Ontbossing, wildstroperij en overbeveiliging bedreigen echter de ecosystemen.

Om tot een duurzame exploitatie en beheer van de ecologische rijkdommen te komen, is wetenschappelijke kennis ervan noodzakelijk. Het ontbreekt de wetenschap echter aan betrouwbare, recente data. De expeditie op de Congostroom kwam hier al deels aan tegemoet. Om de kennis verder te actualiseren, bundelt men nu de krachten in het *Congo Biodiversity Initiative*, dat steunt op 3 pijlers:

- De Congolese biodiversiteit in kaart brengen.
- Opleiding van wetenschappelijk personeel en langetermijnsamenwerking.
- Oprichting van een studiecentrum voor observatie van de biodiversiteit.

Volgens Guido Gryseels, directeur van het Museum voor Midden-Afrika, "garanderen de drie luiken samen de structurele versterking van de Congolese wetenschappers."

Het *Congo Biodiversity Initiative* wordt gedragen door de Universiteit van Kisangani, het Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, de Plantentuin van België en het Museum voor Midden-Afrika. Steun krijgt het van de Belgische ontwikkelings-samenwerking, het federale wetenschapsbeleid en de Nationale loterij.

THOMAS HIERGENS

© Kris Pannecoucke

Beroepsfotograaf Kris Pannecoucke vaarde samen met de expeditieleden 6 weken lang op de Congostroom en haar zijrivieren. Voor hem een jongensdroom die in vervulling ging. Hij ging op zoek naar krachtige beelden van het leven langs de stroom, het veldwerk van de wetenschappers en de Congolese fauna en flora. Zijn werk over de expeditie verscheen reeds in diverse magazines, maar is nu ook simultaan te bezichtigen van 25/01 tot 13/03 in de wetenschappelijke instellingen die het *Congo Biodiversity Initiative* dragen.

ONLINE

www.congobiodiv.org

In het labyrint van de

© Olivier Jobard / Sipa Press

”

Je voelt je helemaal alleen. Soms heb je nood aan een goed gesprek, maar er is niemand om mee te praten."

GINETTE, 27 jaar, Kameroense

De tentoonstelling **EXIL, EXIT?**, een initiatief van *Dokters van de Wereld* en het persagentschap *Sipa Press*, belicht het leven van mensen zonder papieren. Ze behelst een onuitgegeven getuigenis van de leefomstandigheden, het parcours en de gezondheidstoestand van een van de meest uitgesloten groepen in Europa. Zwangere vrouwen en kinderen behoren tot de allermakkelijksten.

De tentoonstelling, samengesteld met fotoreportages van Olivier Jobard en originele videogetuigenissen en scenografische geluidsfilms, doet een oproep naar burgers en politici om de toegang tot gezondheidszorg open te stellen voor alle mensen in Europa.

De tentoonstelling, reeds opgesteld in Parijs en het station Brussel-Zuid eind 2010, loopt nog tot eind 2011 in verschillende Europese hoofdsteden.

www.doktersvandewereld.be

dagelijkse gezondheidszorg

Voor migranten die aankomen in België zijn goede leefomstandigheden niet altijd vanzelfsprekend. De ngo *Dokters van de Wereld* verleent steun aan de meest hulpbehoevenden onder hen, door zorg en begeleiding te verstrekken aan mensen die van de gezondheidszorg in België zijn uitgesloten. Een getuigenis van Sophie Bleus, maatschappelijk assistente bij het Centrum voor onthaal, zorg en oriëntatie (COZO) van de ngo in Brussel.

Een vrijdagmiddag bij CASO, in de Artoisstraat in Brussel. Het is het zesde en laatste spreekuur van de week. We zijn met twee maatschappelijk werkers in loondienst en twee artsen-vrijwilligers. Van de vierentwintig wachtende patiënten zullen we er vandaag maar twintig kunnen zien... Aissatou is een Nigeriaanse vrouw die nu enkele maanden in ons land is. Ze vertelt ons dat het ziekenhuis drie geneesmiddelen heeft voorgeschreven voor haar baby.

”

Ontredderd vertelt Mohamadou dat hij de ingreep volgens de tandarts niet langer kan uitstellen

.....

Heel bezorgd legt ze uit dat ze de niet de middelen heeft om deze geneesmiddelen te kopen. Onze arts geeft haar een doos geneesmiddelen die we in voorraad hebben en maakt een nieuw voorschrift voor twee andere geneesmiddelen die minder duur zijn. We sturen haar naar een apotheek waarmee we samenwerken en die de rekening naar ons zal sturen. We spreken af dat ze binnen twee weken terugkomt zodat ze ons kan zeggen of ze voor haar kind een medische verzekering heeft kunnen krijgen.

Na Aissatou is het de beurt aan Ali, een Algerijn. Hij verblijft vijf jaar in België

en wacht op antwoord op de regularisatieaanvraag die hij twee jaar geleden indiende. Meestal verdient hij de kost met het opknappen van kleine karweitjes, maar inmiddels zit hij al een aantal weken zonder werk. Een bezoek aan een gewone huisarts kan hij momenteel niet betalen. Onze dokter zal hem vandaag voorthelpen en ik zal hem aanraden zijn recht op medische verzorging te doen gelden.

We zien de ene patiënt na de andere. Ondertussen krijg ik een telefoontje van Mouhamadou, die ik twee maand geleden heb geholpen bij zijn aanvraag voor het OCMW. Na een aantal weken is hij eindelijk in het bezit van de requisitoirs voor het ziekenhuis. Mouhamadou moet een heelkundige tandingreep ondergaan maar de tandarts eist nu een nieuw requisitoir. Het OCMW weigert omdat soortgelijke medische kosten gewoonlijk niet worden terugbetaald... Helemaal ontredderd vertelt Mouhamadou mij dat de tandpijn alsmat erger wordt en dat hij de ingreep volgens de tandarts niet langer kan uitstellen. Komende maandag zal ik contact

”

Halima - 6 maand zwanger – is nog maar één keer bij de arts geweest, zonder te worden onderzocht.

.....

Wie?

Sophie Bleus, maatschappelijk assistente.

Wat?

Het Centrum voor onthaal, zorg en oriëntatie (COZO) van *Dokters van de Wereld* in Brussel.

Waarom?

Zorgen verstrekken aan mensen die van de gezondheidszorg in België zijn uitgesloten en hen begeleiden.

opnemen met de maatschappelijk werker van het ziekenhuis om haar te vragen Mouhamadou te helpen zijn vraag aan het OCMW beter toe te lichten.

Nu is het de beurt aan Halima, die geen Frans spreekt. Ik neem telefonisch contact op met een tolkdienst, de Arabische tolk zal het hele gesprek vertalen. Halima is zes maand zwanger. Ze is tot nog toe maar één keer bij de arts geweest, maar heeft geen medisch onderzoek ondergaan. Ze is volledig ten laste van een vriendin, heeft geen geld en weet niet wat te doen. Ik geef haar uitleg over de medische hulpverlening en onze arts maakt een afspraak met de ONE (*Kind en Gezin*) van de wijk waar ze woont. Daar kan ze een gynaecoloog raadplegen en een eerste echografie laten uitvoeren.

28,6

miljoen euro

Een recordbedrag voor het Wereldvoedselprogramma

Ons land heeft in 2010 een recordbedrag bijgedragen tot het Wereldvoedselprogramma (WFP) van de Verenigde Naties. De Belgische bijdrage lag nooit eerder zo hoog. 2010 klokte af op 28,6 miljoen euro.

DE HOOGSTE BIJDRAGE OOI

Het Wereldvoedselprogramma is aanwezig in 80 landen en verstrekt voedsel en humanitaire hulp bij rampen of langdurige conflicten. Twee jaar terug droeg België 18 miljoen euro bij aan het Wereldvoedselprogramma, in 2009 liep dat sterk op tot 27,5 miljoen. Maar vorig jaar was het dus nóg iets meer. Onze totale bijdrage klokte af op 28,6 miljoen euro, de hoogste ooit.

ZONDER AARZELEN

De fondsen waren hard nodig, want vorig jaar hebben extreme droogtes, overstromingen, aardbevingen en aanslepende conflicten hard toegeslagen. "Zonder aarzelen sprong België bij in de aanpak van elke grote humanitaire crisis die we in 2010 hebben gekend", zegt Gemmo Lodesani, directeur van het WFP in Brussel. "Het Wereldvoedselprogramma heeft dergelijke donaties van donorlanden hard nodig om levens te kunnen redden wereldwijd."

De Belgische centen werden ingezet in Soedan, DR Congo, Benin, de Palestijnse Gebieden, Niger, Tsjaad, Oeganda, Burundi, Haiti en Pakistan.

Als kinderen spelen, wint de wereld

Topschaatser Johann Olav Koss krijgt eredoctoraat

Sport kan meer betekenen voor ontwikkelingssamenwerking dan je op het eerste zicht zou denken. Natuurlijk is het gezond voor het lichaam. Maar sport en spel bouwen ook aan de persoonlijkheid. Spelers krijgen meer zelfvertrouwen, veerkracht en empathie. Ze leren omgaan met stress, groepsdruk, winnen en verliezen enz.

Vooraf voor kinderen zijn sport en spel zeer gunstig. Ze kunnen beter de trauma's verwerken die ze in oorlogen hebben opgelopen. Of ze leren binnen de groep conflicten oplossen, en elkaar als man en vrouw respecteren. Met de gewonnen vaardigheden staan kinderen sterker om zich later als volwassenen aan de armoede te ontrukken.

Met deze mogelijkheden voor ogen richtte de Noorse topschaatser Johann Olav Koss – vier Olympische gouden medailles – de ngo *Right to Play* op. In haar tienjarig bestaan heeft zijn organisatie al ruim één miljoen kinderen bereikt. De aandacht gaat vooral

naar de meest gemarginaliseerden: meisjes, kinderen met een beperking, straatkinderen, aidspatiënten, ex-kindsoldaten... *Right to Play* stelt het plezier van het spel centraal, en vermijdt competitie. Ze ziet sport als een *tool* dat past binnen een holistische aanpak van ontwikkelingsproblemen. Daarom sluit ze met haar activiteiten zoveel mogelijk aan bij andere interventies.

Onder meer omwille van zijn inzet voor kinderen uit ontwikkelingslanden reikte de Vrije Universiteit Brussel op 1 december 2010 een eredoctoraat uit aan Johann Olav Koss. Het was meteen een erkenning van de rol van sport in ontwikkelingssamenwerking. "Als kinderen spelen, wint de wereld", zo vatte Koss in zijn dankwoord zijn missie samen.

ONLINE
www.righttoplay.com

Resistente bananenplanten uit Honduras redden bananenteelt in Tanzania

Op de *Global South-South Development Expo* (november 2010) van de Verenigde Naties werden de Belgische ontwikkelingssamenwerking, de Katholieke Universiteit Leuven en hun samenwerkende partners bekroond voor een project dat de meerwaarde van Zuid-Zuidsamenwerking illustreert. Ziekteresistente bananenvariëteiten, ontwikkeld in onder meer Honduras, werden overgebracht naar het Kagera-district in Tanzania, dat erg te lijden had onder bananenziekten en -plagen. Door de interventie stegen de inkomsten uit bananen zesvoudig in de periode van 2003 tot 2008.

De Afdeling Plantenbiotechniek (KULeuven) – de beheerder van de bananencollectie van *Biodiversity International* – ontwikkelde de strategische aanpak en begeleidde de uitvoering. Ondertussen zijn al 2,4 miljoen resistente bananenplanten, van in totaal 14 variëteiten, lokaal vermenigvuldigd en aangeplant. In een tweede fase (vanaf 2009) komen daar 2,7 miljoen bananenscheuten bij. Er gaat ook aandacht naar bodemvruchtbaarheid en de vulgarisatie van landbouw- en naoogstechnieken.

Het project is des te belangrijker omdat bananen een basisvoedingsmiddel zijn in Oost-Afrika. Alleen al het Kagera-district

produceert bijna de helft van alle bananen in Tanzania (1,26 miljoen ton per jaar). Deze worden uitsluitend geteeld door kleine boeren. Door de bananenkwalen zakten vele boerengezinnen diep onder de armoedegrens uit.

Het project toont aan hoe uiteenlopende kanalen van ontwikkelingssamenwerking elkaar nodig hebben: de Belgische gouvernementele ontwikkelingssamenwerking, universiteiten, internationale onderzoeksinstituten en lokale en Belgische ngo's. Bovendien blijkt dat enkel een goede organisatie en een voldoende langlopend project (in casu 7 jaar) een hoge impact bij de bevolking kunnen realiseren.

© KULeuven

EVALUATIE:

Capaciteitsversterking door ngo's en de samenwerking met Niger

De Dienst Bijzondere Evaluatie voor internationale samenwerking heeft twee nieuwe rapporten gepubliceerd. Het eerste rapport richt de schijnwerper op de capaciteitsopbouw door de ngo's. Het tweede is een gemeenschappelijke evaluatie van de ontwikkelingssamenwerking met Niger.

Evaluatie van ngo-partnerschappen gericht op capaciteitsversterking
De Verklaring van Parijs en de nieuwe hulpbenadering onderstrepen meer en meer het belang van capaciteitsversterking van de partners voor een duurzame ontwikkeling. Deze evaluatie belicht ervaringen van ngo's op het vlak van capaciteitsversterking en legt uit wat werkt, wat niet werkt en waarom.

Niger 2000-2008: een gemeenschappelijke evaluatie zet bakens uit voor de komende 30 jaar

De Europese Commissie, België, Denemarken, Frankrijk en Luxemburg hebben een gemeenschappelijke evaluatie uitgevoerd van hun samenwerking met Niger tussen 2000 en 2008. Het rapport nodigt de betrokken donoren uit om verder te gaan met hun hulp, maar anders: steun aan de economische groei en engagement op lange termijn (ten minste voor dertig jaar) in de sociale sectoren. Het perspectief van de Nigerese actoren leest u ook in een aparte studie *"A cheval donné, on ne regarde pas les dents"*.

U vindt beide evaluatierapporten op

www.dg-d.be

shoot
against
poverty

De Europese armoedebestrijding in beeld

In september 2009 werd Burkina Faso geteisterd door stortregens. Uitgestrekte gebieden van de hoofdstad Ouagadougou liepen onder. Ongeveer 150.000 mensen verloren have en goed, en 60.000 onder hen vonden toevlucht in tijdelijke kampen.

Dit beeld – van de amateurfotograaf Thomas Rommel – is in één van die kampen genomen, enkele weken na de overstromingen. Hij is één van de 20 laureaten van **Shoot against Poverty**. Dit was een wedstrijd voor jonge amateurfotografen, georganiseerd in het kader van de Europese Ontwikkelingsdagen (Brussel, december 2010), met de steun van de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

De 20 beste foto's, geselecteerd uit ruim 400 inzendingen, werden tentoongesteld op grote doeken tijdens de Europese Ontwikkelingsdagen. De eerste laureate, de Colombiaanse Natalia Rodriguez, mag op fotoreportage naar Burkina Faso.

ONLINE

www.shootagainstpoverity.eu

KONINKRIJK BELGIE

Federale Overheidsdienst
Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking

DGD - DIRECTIE-GENERAAL ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Karmelietenstraat 15 • B-1000 Brussel
Tel. +32 (0)2 501 48 81 • Fax +32 (0)2 501 45 44

E-mail: info.dgd@diplom.be
www.diplomatie.be • www.dg-d.be